

СОТТА ЗАҢ
ҮСТЕМДІК
ЕТҮІ КЕРЕК

2-бет

Бауыржан МОМЫШҰЛЫ:
ҚАНДАЙ ЕЛ ӨЗІНІҢ
БАСҚА ЕЛГЕ ҚҰЛ
БОЛҒАНЫН ҚУАНЫП
ТОЙЛАЙДЫ?!

4-бет

«Ақ жол»:
МҰҒАЛІМДЕР
ЖАЛАҚЫСЫ
ЕУРОПАЛЫҚ
СТАНДАРТҚА САЙ
БОЛУЫ ТИІС

7-бет

ҚАЗАҚҰНІ20

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ АПТАЛЫҚ

www.qazaquni.kz

qazaquni2000@gmail.com

2000 жылғы 11 тамыздан шыға бастады

№52 (922) 28.12.2020 жыл

ЖЫЛ

АДАМДАРЫ – 2020

«Қазақ үні» газеті мен Qazaquni.kz ұлттық порталының 2020 жылғы «Жыл адамдары» сараланды. Еліміздің еңселі болуы үшін еңбектеніп жүрген ел азаматтарының жүзден жүйрік, мыңнан тұлпарларын атап өту мақсатында дәстүрлі түрде ұйымдастырылып келе жатқан осынау жоба аясында оқырмандар қалаған тұлғасын таңдай алды.

8-9
бет

ӘР ҚАЛАДА РУЗА мен ЖҰЛДЫЗАЙЛАР БОЛСА, ТІЛІМІЗДІҢ ЖҰЛДЫЗЫ ЖАНАДЫ!

АРМАН АЙТҚАН ЖОЛМЕН ЖҮРСЕК – ҚАЗАҚ ТІЛІ АРМАН БОЛЫП ҚАЛАДЫ!
РУЗАНЫҢ РУХТЫ ЖОЛЫ – МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІ МІНДЕТТЕУГЕ ЖЕТУ ЖОЛЫ!

БІЗ КАЗАҚСТАНДА МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘНЕ
РЕСМИ ТІЛ ТЕК ҚАНА ҚАЗАҚ ТІЛІ ҮШІН!
*Nous sommes pour que le kazakh soit la langue administrative et
officielle au Kazakhstan !!! Vive le kazakh !!!*

5
бет

Өткенде Руза апайымыз Керекудегі тұңғыш мемлекеттік тілді қолдау митингін өткізгенде қолдау білдіріп, фейсбук парақшамыз бен «Қазақ үні» сайтында елді шақырғанбыз. Сонда ең алдымен сізді іздеп сұрағанбыз. Сонда да митингге қатыспаған сіз туралы артық әңгіме айтқан жоқ апайымыз...
Ал бір қалада тұратын өз қарындасыңыз Рузаны қолдаудың орнына, артық-кем мінездері мен сөздерін Қазақ тілінің мүддесі үшін ақындық биіктікке салып елемей қоюдың орнына өсек-аяң теріп, желіге салып, әр топқа жіберіп отырсыз. Көзіңіз қарайған ғой деймін, Ел мойындаған, Ерден артық Тіл күрескерін жамандап, Тіл туралы топтарға сала ма адам, ондағы сізге қардай бораған қарғыстар мен ауыр айыптаулардан мен ұялып, қиналып кеттім...

ШЫҒЫСТЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ҚАЛА ГЕРБІНЕ САУАТЫ ЖЕТПЕЙ МЕ?!...

Тасқа түскен таңбаларымыз сан ғасырлық тарихымыз бен мәдениетіміздің ажырамас бөлшегі. Батыр бабаларымыз өз туындағы таңбасын желбіретіп осынау кең даланы қанымен қорғап қалған еді. Әр тайпаның, рудың таңбаларына байланысты болжам, аңыз әпсаналар аз емес, ол тарих, сонысымен де құнды. Таңбаларға неге ерекше тоқталып айтып отырмын, өйткені, кешегі таңбалардың бүгінгі замануи жалғасы қасиетті Елтаңбамыз өз бастауын сол таңбалардан алатыны ешбір ғылыми дәлелдеуді қажет етпейді.

4
бет

РУХАНИЯТҚА ШАБУҰЛ НЕМЕСЕ КӨЗҚАМАНДАР ТУРАЛЫ ӘПСАНА

15
бет

ГОД ВЕЛИКИХ ПОТряСЕНИЙ: ПРОГНОЗ НА 2021 ГОД

2020 год – сложный, переломный, высокосный примечателен появлением не только «биологической войны», но и неприкрытой «холодной войной» между двумя сверхдержавами – США и Китаем. И «биологическая», и «гибридная», и «холодная война», и другие особенности нынешнего года великих потрясений продолжатся в новом году.

10
бет

СОТТА ЗАҢ ҮСТЕМДІК ЕТУІ КЕРЕК

ҚР Президенті Қ.Тоқаев Жоғарғы сот төрағасы Жұмыртқы Асановты қабылдады. Бұл соңғы екі айда Мемлекет басшысы мен Жоғарғы сот төрағасының екінші кездесуі.

Өткенде жаңа судьяларды іріктеу жүйесі мен сот сапасын жақсарту сөз болса, осы жолы Мемлекет басшысына алдағы сот реформасының негізгі бағыттары, әкімшілік әділет

механизмін енгізуге дайындық жұмыстары, сондай-ақ, сот өндірісінде қолданылатын IT әзірлемелер жайында баяндалды. Жұмыртқы Асанов сот жүйесін 2021 жылдың шілде айынан бастап күшіне енетін жаңа Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне дайындау барысы туралы айтты. Қасым-Жомарт Тоқаев әрбір сот заң үстемдігін қамтамасыз етудегі өзінің рөлін терең түсінуі керек екеніне баса мән

берді. Мемлекет басшысының пікірінше, бұл азаматтардың құқығы мен еркіндігін қорғау, қолайлы инвестициялық климат қалыптастыру, кәсіпкерлікті және тұтас экономиканы дамыту бойынша маңызды міндет. Қазақстан Президенті соттардың кәсібилігі мен адалдығы ең басты құндылық болуы керек екенін атап өтті. Себебі алдағы уақытта іске асатын реформаның табысты болуы осыған тікелей байланысты.

МИНИСТРДІҢ ДЕ НАМЫСЫ БАР

Соңғы кезде қазақтардың қытығына тиген ресейлік депутаттар Никонов пен Федоровтың мәлімдемесіне СІМ министрі өз пікірін білдіріп, кеш те болса жауап бергендей болды.

Думаның екі депутаты «Қазақстанның атакөніс жері жоқ» деп, ашықтан-ашық айтқан болатын. «Мен мұндай сөздерге орысша жауап берейін: Это бред сивой кобылы. Өздеріңіз білесіздер, біздің шекарамыз заң жүзінде делимитациядан өткен. Екіжақты келісімшартқа қол қойылған. Қазіргі таңда біз шекарамызды демаркациялаудан өткізудеміз.

Пандемияға байланысты бұл процесс сәл тоқтап қалды. Сондықтан келесі үш жылда демаркацияны аяқтаймыз» — деді осыған байланысты ҚР Сыртқы істер министрі Мұхтар Тілеуберді.

Естеріңізге сала кетейік, Ресей Думасының депутаты Вя-

чеслав Никонов Қазақстанның жерін Ресей берген сыйлық» деп көкіген еді. Бұл мәлімдемеден соң Сыртқы істер министрлігі Ресей елшілігінің өкілін шақырып, наразылық нотасын тапсырған. Бірақ көп ұзамай тағы бір орыс депутаттың Евразия Федерорыс «Қазақстан жерін Ресей империясынан жалға алған, енді қайтаруға міндетті» деп онлайн эфирде жар салды. Сыртқы істер министрлігі бұл пікірдің барлығы Ресей Федерациясының саяси ұстанымымен сәйкес емес деген сенімде. «Дегенмен өзін қазақ ретінде мұндай сөздер намысыма тиеді», — деді министр Мұхтар Тілеуберді.

БЕЛГІЛІ ТҰЛҒАЛАР ЕСІМІ БЕРІЛДІ

Қарағанды облысында көшелер мен мемлекеттік мекемелерге көрнекті тұлғалардың есімі беріле бастады. Осылайша облыста 18 білім ошағының атауы өзгерді.

Облыстық тілдерді дамыту басқармасының хабарлауына, ҚР Үкіметінің 21 желтоқсандағы қаулысымен Қарағанды облысындағы 18 білім ұйымы мен бір мәдени нысанға көрнекті тұлғалардың есімі берілген. Қарағанды қаласында: №102 мектеп-гимназиясына - Әл-Фарабидің, №92 гимназиясына - Сәкен Сейфуллиннің, №38 гимназиясына - Қаныш Сәтбаевтың, №77 мектеп-балабақша кешеніне - Бауыржан Момышұлының, №58 жалпы білім беретін мектепке - Нұркен Әбдіровтың, №103 мектеп-лицейіне - Әлімхан Ермековтың, Теміртау қаласында: №15 қазақ мектеп-гимназиясына - Әлихан Бөкейханның, №23 мектеп-лицейіне - Бауыржан Момышұлының, Саран қаласында: №4 жалпы білім беретін мектебіне - Абайдың, Бұқар жырау ауданында: Жалпы білім беретін мектептерге Ыбырай Алтынсарин, Мәшһүр Жүсіп, Ахмет Байтұрсынұлы, Сұлтанмахмұт Торайғыров, Жүсіпбек Аймауытұлы, Сәбит Мұқанов, Әлкей Марғұлан, Талғат Бигелдиновтың, Жаңаарқа ауданында: Орталықтандырылған кітапхана жүйесіне Сәкен Сейфуллиннің, аудан орталығындағы жалпы білім беретін мектепке Ақселеу Сейдімбектің (аталған мектепте Ақселеу Сейдімбек білім алған) есімі берілді.

САПАСЫЗ ЗАҢ ЖОБАСЫ СЫНҒА АЛЫНДЫ

Мемлекеттік сатып алу заңына енгізілген өзгерістерді талқылау кезінде Мәжіліс төрағасы Нұрлан Нығматулин Президенттің тапсырмасына атүсті қараған Қаржы министрі Ерұлан Жамаубаевтың жұмысына көңілі толмай оны қатаң сынға алды.

Аталмыш заң жобасына бірқатар өзгертулер енгізуді депутаттар ұсынған болатын. Бұдан былай енді мемлекеттік тапсырысты орындауда жылда жіліктің майлы басын ұстап келген кәсіпорындардың тізімімен күрес басталмақ. Мысалы, 2018 жылғы мемлекеттік сатып алудың көлемі 4 триллион 400 миллиард болса, соның бақандай 75 пайызы немесе 3 триллион 300 миллиард теңгесі еш конкурстық жүзеге асырылған. Бұл дегеніміз, бюджеттің қаржысын белгілі бір компаниялар ғана еш бәсекесіз игере берген деген сөз.

«Сіздер ұсынып отырған норма бойынша қазір алдымен аукцион жүргізіледі. Яғни аукционға қатысқан қатысушылардың есімі жасырын болады. Сосын аукцион өткеннен кейін ең төменгі баға берілген конверт қана ашылады. Егер де

ол қатысушы толығымен сатып алу заңнамасына сәйкес келсе, квалификациялық талаптарға сәйкес болса, сол қатысушымен тікелей келісімшарт жасалады» — деп ақталды министр.

Осы нақты деректерді келтірген Мәжіліс төрағасы министр Жамаубаевқа жекіп тастады. «Бар болғаны депутаттардың жазып бергенін қайталап тұрсыз. Бұны қалай түсінуге болады? Депутаттар орынды сын айтып, сұрақ қойып отыр. Қаржы және экономика министрліктері бюджетті жылда жоспарлауда сол баяғы кемшіліктен көз ашар емес. Әлде өздеріңіз бен қол астыңыздағы қызметкерлердің мемлекеттік сатып алудан дәмелеріңіз бар ма? Конкурстық құжаттаманы жоспарлау жұмысын реттеу керек. Бұл президенттің тапсырмасы» деді Нұрлан Нығматулин.

ПАРТИЯЛАР ӨЗ ҰСТАНЫМДАРЫН БІЛДІРДІ

«Qazaqstan» ұлттық арнасында өткен жүздесуде сайлауға түсетін бес саяси партияның мүшелері өз жақтастары нақты қандай мәселелерді шешуді көздеп отырғанын көпшілікке мәлім етті.

Теледебатта сөз бастаған «Ауыл» партиясының мүшесі Дәулеткерей Кәпұлы әлеуметтік немесе экономикалық мәселелерді емес, ең алдымен идеологияны қалау керектігін атап өтті. Оның айтуынша, ұлттық идеология дұрыс жолға қойылмай, еліміздің даму стратегиясы жүзеге асырылмайды. Жалпы «Ауыл» партиясы ұлттық идеологияның тұжырымдамасын дайындап қойған.

Екінші болып сөз алған «Nur Otan» партиясының өкілі Айдоос Сарымның атап өтуінше, қазір ел қиын-қыстау кезеңде, Қазақстан үлкен реформалар алдында тұр. Елімізді, әлемді пандемия жайлап жатыр.

Айдоос Сарымның пайымдауынша, мұны еліміздің ешбір азаматы естен шығармауы керек. Ұрпақтың басты міндеті — өзімізден кейінгі буынға бабадан қалған жерді аманаттау, тәуелсіз мемлекеттің тізгінін беру.

Осыдан кейін «Ақ жол» партиясының сөйледі. Оның сөзінше, «Ақ жол» партиясының мақсаты Алаш идеясымен үндес. Партия мүшесі ұлт көсемі Әлихан Бөкейханның «Мемлекеттігі жоқ ұлт жетім» деген сөзін мысалға келтірді. Сондықтан «Ақ жол» партиясының мүшелері тәуелсіздікті басты байлық деп танып, қазақ жерінің әрбір тасы әр қазақтың кеудесіне түйме болып

қалауы керектігін жұмысының басты бағдары етпек. Берік Дүйсенбиновтің сөзінше, қазақ басқа елдерден кем болмауы үшін білімді, бай әрі мықты болуы тиіс. Партияның өкілі сонымен қатар экономикалық тәуелсіздікке қол жеткізу — басты міндеттердің бірі екенін айтып өтті. Бұдан бөлек «Ақ жол» партиясы экономиканы нығайту үшін бірқатар шара ұсынбақ.

Қазақстан халық партиясы атынан теледебатқа Ғазиз Құлахметов қатысты. Оның айтуынша, ҚХП халықтың білімі мен денсаулығы, баспа на мұқтаждығы, азық-түлік қауіпсіздігі, зейнеткерлік жасты 60 жасқа (ерлердің дейін төмендету, лоқдауннан зардап шеккен кәсіпкерлерге бірреттік несие рақымшылығын жасау, жер байлығын берекесіз пайдалануды тоқтату, мемлекеттік аппаратты реформалау, халықтың рухани мұрасын жаңғырту бағамдарын қолға алады.

Партия өкілдерінің ішінде соңғы болып сөз алған «Adal» партиясының мүшесі Мақсат Толықбай бірінші кезекте Медициналық әлеуметтік қорды тарқату керектігін жеткізді. Оның айтуынша, бұл елде медицина тегін болуы тиіс. Сонымен қатар «Adal» партиясының мүшелері мемлекеттік қызметкерлердің орташа жалақысын кемінде 200 мың теңгеге көтеруді, студенттердің шәкіртақысын ең төменгі жалақымен теңестіруді, ал ең төменгі жалақының шегін 60 мың теңгеге жеткізуді көздеуді. Сонымен қатар Мақсат Толықбай ауылдағы жастардың жұмыссыз жүргені — үлкен проблема екенін атап өтті.

«АҚ ЖОЛ» ПАРТИЯСЫ ОҢТҮСТІК ӨҢІРДЕ

«Ақ жол» партиясы қасиетті жұма күні сайлаудағы үгіт сапарын ордалы Оңтүстіктегі шырайлы Шымшаһардан бастады.

Әуежайдан түсе салысымен Азат Перуашев бастаған ақжолдықтар автошеруге Ақ жол тіледі. Тәуелсіз еліміздің көк туы желбіреген автошеру әуежайдан бастап қаланы аралап, «Қасірет» саяси репрессияға ұшырағандар мемориал-мұражайында болып тағзым етті.

Ақжолдықтар бұдан соң әуежай іргесінде «Скат» авиакомпаниясы жылы жатқан жаңа әуежай терминалы жұмысын танысты. Бас мердігер «АльянсКонтракт Құрылыс» ЖШС. «Скат» авиакомпаниясы президенті Владимир Денисовтың айтуынша, еліміздегі үшінші мегаполисте баяғыдан керек болып жүрген алып терминал іске қосылғанда сағатына 2 мың жолаушыны қабылдай алады. Барлық мүмкіндіктеріне қарағанда, Орта Азиядағы ең мықты терминалға айналып, Оңтүстік Қазақстанның әуе көлігі хабы болмақ.

Ақтоты РАЙЫМҚҰЛОВА, Мәдениет және спорт министрі:

ТОЙ ТОЙЛАУДАН ГӨРІ ОЙ ТОЛҒАУДЫҢ ҚАЖЕТТІГІ ТУЫНДАДЫ

Еліміздің Мәдениет және спорт министрі Ақтоты Райымқұлова Т.Жүргенов атындағы өнер академиясында Тәуелсіздік мерекесіне орай Алматының бір топ зиялы қауым өкілімен, жазушылармен, бұқаралық ақпарат құралдары басшыларымен кездесу өткізді.

ҚР Мәдениет және спорт министрі Ақтоты Райымқұлова:

— Міне, өздеріңізбен шырайлы да шуақты Алматыда кездесудің сәті түсіп отыр. Ата-бабаларымыз ғасырлар бойы көксеген үлкен мерекеміз Тәуелсіздік мерекесі құтты болсын!

2020 жыл, расында да, бәрімізге де оңай тимеді. Индет салдарынан жоспарлаған істеріміздің бірқатары жүзеге аспай қалды. Кейбір ірі жобаларға бөлінген қаржы-қаражатты мемлекетке кері тапсырып, түрлі шаруаны кейінге қалдыруға мәжбүр болдық. Өйткені, расында, қиын кезеңде той тойлаудан гөрі ой толғаудың қажеттігі туындады. Дәні бабамыз ұлы Абайдың 175 жылдығына орай белгіленген көптеген іс-шара да өтпеді. Олардың кейбірін онлайн форматта атқардық. Дегенмен, қол қусырып отырмадық. Мәдениет, әдебиет пен өнер бағытында талай іс атқарылды. Ұлы Абайға, Мұхтар Әуезовке қатысты бірқатар шаруа еңсерілді. Мәселен, қос дәуір ақынның құрметіне жасалған жағдайын жақсартып алдық. Тарихи ескерткіштерімізді, мәдениет орындарын ретке келтірдік. Сонымен бірге ұлы бабамыз әл-Фарабидің 1150 жылдығына орай едәуір іс-шара жүзеге асты. Бұл бағыттағы инфрақұрылымдық жұмыстар әлі де жалғасып жатыр. Өздеріңіздің де ел мәдениетін дамытуға және насихаттауға айрықша үлес қосып, қажырлы қайрат танытып келе жатқандарыңыз көңіл марқайтады.

Тағы бір сүйінішті жәйт — әр жылы тамыз айның оны күні Абай күні деп аталатын болды. Екі жылда бір берілетін мемлекеттік сыйлықты та Абай атымен атауға шешім қабылданды. Биыл бұл лауреаттың атақ жеті адамға берілді. Бұл да — зор мақтанышымыз. Мұны мемлекеттің әдебиетшілерге деген зор қамқорлығы деп санаймыз. Бәріңіз де Әдебиеттің, Өнердің өкілісіздер, сол себепті, аталған сыйлық өздеріңізге де жұғысты болсын дегім келеді. Жазушылар үшін және бір жағдай — алдағы кытапты қаламгердің төлеу мәселесі ТМД елдері арасында алғашқы болып оңды шешілгендігін хабарлауды міндетім деп санаймын.

Елімізде халыққа тоқсан жылдан аса қалтқысыз қызмет көрсетіп келе жатқан мекемелер бар. Аса қуанышты жаңалық ретінде солардың бірқатарына Президент Жарлығымен «Ұлттық» мәртебесі берілгенін атауға болады. Мысалы, М.Әуезов атындағы Қазақ академиялық драма театрына, Лермонтов атындағы академиялық орыс драма театрына, Құрманғазы атындағы Қазақ мемлекеттік академиялық халық аспаптар оркестріне, Абай атындағы Қазақ мемлекеттік академиялық опера және балет театрына, Қазақстан Республикасының Ұлттық кітапханасына осындай мәртебе берілді.

Бақыт Беделхан, Қазақстан ҚР Жазушылар одағы басқарма төрағасының орынбасары:

— Кейінде мәдениет саласында үлкен қуаныштық ететін министр Ақтоты ханым істердің біразы тарихта қалады ғой деп ойлаймын. Мысалы, Мұхтар Әуезов атындағы академиялық театрына Ұлттық мәртебе берілуінің өзі айтарлықтай

мереке. Былай алып қарағанда, бұл — елдегі алпысқа жуық театрдың арасында «Әкемтеатр» атанған алтын қазық, қара шаңырағымыз ғой. Бес бірдей мекемеге Ұлттық мәртебе берілуі — бес саусақтай бүгіліп, жұдырықтай жұмылып, бүкіл қазақ қуанатындай жаңалық. Ел дән риза. Руханиятта осындай жаңалық болғанына бек қуаныштымыз. Бір сәттен бір сәт ауысып, тарихи кезеңде тұрған кезде осындай жақсылықтардың жаңғырып жатуы заңды деп есептеймін. Жалпы, амендей қатты болма» деп отыратыны есімізде. О несі екен деп ойлаушы едік. Сөйтсек, жеміс бермейтін ағаш ешқашан иілмейді екен. Және морт сынады. Ал басында бір түйір жемісі бар ағаштың өзі маған «жеміс бергеніне рахмет» деп тамырына иілетін көрінеді. Қазақ «отызда орда бұзар» дейді; осынау орда бұзатын шағымызда, қазіргі жағдайымызды бейнелі түрде айтсақ, бүкіл руханият оянып,

ерекше бір серпіліс, жаңғыру болып, ұлттық руханиятымыз өз тамырына тәубе деп тағзым етіп тұрған сәт деп ойлаймын. Олай болса, осы тамырымыз арқалы тағдырымызды жасап, үлкен болашаққа талпынып жатқан сәтміз тек бейтүршіліктің бесігінде ғана тербелсін деген ниеттеміз. Осында отырған барлық зиялы қауым осындай өзгеріске шын жүрегімен ат салысады деп сенемін.

Жазушы - публицист Марат Бәйділдаұлы (Тоқашбаев):

— Қымбатты Ақтоты Рахметоллақызы, көтерме тақырып бойынша байыпты пікіріңізді ортаға салып, қолға алынып жатқан маңызды шаруалардан хабардар еткеніңіз үшін көптен-көп рахмет айтқым келеді.

Одан соң сөз беріліп қалған тұста көкейдегі бірер ұсынысымды да іркіп қалмайын.

Әлгі Жириновский, Никонов сияқты қазақ жеріне көз алартқан ресейлік осапақ серіздерге және сол сияқты алдағы уақытта әлгіндей арандатушылықтарға үзілді-кесілді тосқауыл қою үшін Қазақстан мемлекетін өзіміз 750 жылдығын тойлап жатқан кешегі Алтын Орда мемлекетінің ресми құқықтық мұрагері ретінде тану мәселесі! Бұл еліміздің болашағы үшін өте маңызды болып отыр. Әрі оған аумантық тұңғыздан да, ұлттық тұрғыдан да біздің толық құқығымыз бар. Егер Қазақстан Алтын Орданың құқықтық мұрагері ретінде танылса орендер аузын аша алмай

қалады. Бұл әрі тарихи әділеттілік те болар еді.

Екінші, ХХ ғасырдың 20-шы, 30-шы, 40-шы жылдарында қуғын-сүргінге ұшыратылған 4,5 млн. адамды заң жүзінде ақтау, тіпті совет өкіметі тарапынан «банды» аталған, алайда халқын қорғаған тұлғалар есімін тірілту қажеттілігі айтылды. Бұл салада бүгінге дейін атқарылған шаруа — жұмыстың онның бір бөлігіндей ғана.

Үшінші — өзінің туған елі мен жерін басқыншылардан қорғаған Отырар қаһарманы Қайыр хан сияқты тұлғаға Түркістан қаласында, Отырар ауданында ескерткіштер орнату мәселесі. Қазіргідей еліміздің туристік әлеуетін өркендетуде әрі жас ұрпақтың патриоттық қасиеттерін ұштауда бұл да өте-өте маңызды.

Кездесуде сол сияқты актер Тұңғышбай Жаманқұлов, ақын Ғалым Жайлыбай, жазушылар Нұрғали Ораз, Мәдина Омар, т.б. ведомство жетекшісіне өз ойларын айтып, көпшілік ортаға салынған жәйттер бойынша қолма-қол жауап беріп отырды.

Бұған қоса вице-министр Нұрғиса Дәуешев те кейінде еліміздің руханият саласындағы атқарылған игілікті істер мен келешекте межеленген мәселелер жөнінде білдірді.

Кездесу барысында сондай-ақ Жошы хан кесенесі төңірегіндегі пікір, қаламақы айналасындағы, жазушылардың кітаптарын басып шығару мәселесі, ескерткіш, музей, тарихи жәдігерліктер туралы өзге де ұсыныстар талқыланды.

Министр кеш соңында актер, қоғам қайраткері Тұңғышбай Жаманқұловқа, балалар басылымында отыз жылдан бері еңбек етіп келе жатқан қаламгер Дүйсен Мүсірәліге, жазушы-драматург Нұрғали Оразға шапан кигізіп, келіп жеткен мерейлі жастарымен құттықтады.

Ақтоты Рахметоллақызы бұған қоса бірқатар қаламгерді елдің әлеуметтік-мәдени саласында атқарған ұзақ жылғы өнер саласының дамуына қосқан зор үлесі үшін Алғыс хатпен марапаттады.

Жиналған қауым министрліктің ауыз толтырарлықтай жұмыс атқарып жатқанына ризашылық білдіріп, үлкен сүйінішпен тарайды.

Кешті Қолжазбалар және сирек кітаптар ұлттық орталығының директоры Мәлік Отарбаев жүргізіп отырды.

Құлан САҒАТҰЛЫ

Алматы

«ҚАЗАҚ ҮНІ» ГАЗЕТІ мен «QAZAQUNI.KZ» ҰЛТТЫҚ ПОРТАЛЫНЫҢ

Жыл адамдары

біздің халқымызға жасалған геноцид фактісі ретінде құқықтық баға беру қажеттігін айтқан депутаттық сауалы резонанс тудырып, ел қолдауына ие болған-ды.

ЖЫЛ ЖАЗУШЫСЫ – ТЫНЫМБАЙ НҰРМАҒАМБЕТОВ.

Қазақ әдебиетінің көрнекті өкілі Тынымбай Нұрмағамбетов «Періштелердің өлімі» прозалық шығармалар жинағы үшін 2020 жылы Мемлекет басшысының Жарлығымен Мемлекеттік сыйлыққа ие болды. Тынымбай ағамыз Мемлекеттік сыйлыққа іріктеудің екінші кезеңінде «құлап қалғанда» ақын Қазыбек Исаның «Қазақ үні» порталындағы «Мемлекеттік сыйлыққа бір адам лайықты болса, ол көзі тірі классик Тынымбай Нұрмағамбетов еді» деп аттан салған мақаласы әлеуметтік желіде резонанс туғызған еді. Ел тілегін орындап, әділеттілікті орнатқан ҚР Президенті Қ.Тоқаевқа алғысымыз зор.

«Қазақ үні» газеті мен Qazaquni.kz ұлттық порталының 2020 жылғы «Жыл адамдары» сараланды. Еліміздің еңселі болуы үшін еңбектеніп жүрген ел азаматтарының жүзден жүйрік, мыңнан тұлпарларын атап өту мақсатында дәстүрлі түрде ұйымдастырылып келе жатқан осынау жоба аясында оқырмандар қалаған тұлғасын таңдай алды.

Дауыс беру телефон сауалы, смс, электронды пошта хабарлары және әлеуметтік желі арқылы өткізілді. Арнайы құрылған Сарапшылар алқасы 2020 жылдың үздіктерін анықтады. Абайдың 175 жылдық мерейтойы мен Қазақ Республикасының 100 жылдығына және де «Қазақ үні» республикалық қоғамдық-саяси газетінің 20 жылдығына орай таңдалған «Жыл адамы – 2020» байқауының жеңімпаздарымен таныс болыңыздар!

ЖЫЛ СЕНАТОРЫ – МҰРАТ БАҚТИЯРҰЛЫ

Мұрат Бақтиярұлы сенат мінберінде көптеген өзекті мәселелерді қозғауымен көпшіліктің ықыласына бөленді. Атап айтсақ, Байқоңырдағы қазақ балаларының сапалы білім алуы, Арал теңізін ұлғайту, «Еңбек» бағдарламасына терең талдау жасау секілді мәселелері қоғам қолдауына ие болды. Сенатор мемлекеттік тіл мәселесін де назардан тыс қалдырмай, еліміздің әр азаматына қазақ тілін білуге міндеттейтін заң қабылдануын талап еткен болатын. Сонымен қатар, ол «Қазақ үні» ақпарат агенттігінде жарияланған «КОНСТИТУЦИЯДАН 7-БАПТЫҢ 2-ТАРМАҒЫН АЛЫП ТАСТАП, МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ ТУРАЛЫ ЗАҢ ҚАБЫЛДАУ КЕРЕК!» атты Ашық хатқа қолдау көрсетіп, өзгелерді де үн қосуға шақырған болатын.

ЖЫЛ АҚЫНЫ – СЕРІК АҚСҰҢҚАРҰЛЫ.

Белгілі ақын Серік Ақсұңқар «Көкейімде Күлтегіннің жазуы» өлеңдер жинағы үшін 2020 жылы Мемлекет басшысының Жарлығымен Мемлекеттік сыйлыққа ие болды.

ЖЫЛДЫҢ БАСТЫ ОҚИҒАСЫ – ҚОРДАЙДАҒЫ ҚАҚТЫҒЫС.

2020 жылғы 7 ақпанда Қазақстанның оңтүстігінде, Жамбыл облысының Қордай ауданында қазақтар мен дүнгендер арасында қақтығыс орын алды. Биліктің байламынша, оған тұрмыстық шиеленіс себеп болған. Қақтығыс салдарынан 11 адам қаза тапты, тағы 185 адам медициналық көмекке жүгінді. Википедия дереккөзі бойынша, 23 мыңнан астам тұрғын, негізінен дүнгендер, көрші Қырғызстанға қашты. Қазақстанда қалған бірнеше мың дүнген мешіттерде, шекаралық завставаларда бас сауғалады. Жалпы саны 778 жергілікті отбасы зардап шекті. Жанжалдан соң 120-дан астам қылмыстық іс қозғалып, 59 адамға айып тағылған.

ЖЫЛ ДАТАСЫ – ӘБУНАСЫР ӘЛ ФАРАБИДІҢ 1150 ЖЫЛДЫҒЫ, АЛТЫН ОРДАНЫҢ 750 ЖЫЛДЫҒЫ ЖӘНЕ АБАЙДЫҢ 175 ЖЫЛДЫҒЫ.

ЖЫЛ ЖЕТИСТІГІ – ЖИНАЛЫС БОСТАНДЫҒЫНЫҢ ЕНГІЗІЛУІ.

2020 жылғы 25 мамырда ҚР Президенті Қ.Тоқаев «Қазақстанда бейбіт жиналыстарды ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы» заңына қол қойды. Жаңа заң митинг, шеру, пикет және басқа да наразылық шараларын өткізуді жеңілдетті. Енді жергілікті әкімдіктен рұқсат алудың қажеті жоқ, тек қай күні өтетіні және қанша адам қатысатыны туралы дер кезінде хабарлама жіберсе болғаны.

ЖЫЛ РЕЖИССЕРІ – ӘДІЛХАН ЕРЖАНОВ.

Asia Pacific Screen Awards сыйлығына ұсынған тұңғыш қазақстандық режиссер. Қазақстан кино сыншыларының пікірінше, оның «Черный, черный человек» фильмі ең үздік отандық туындылардың бірі.

ЖЫЛ СУРЕТШІСІ – СЕЙСЕНХАН МАХАНБЕТОВ.

Биыл 60 жасқа толған Сейсенхан Махамбет өнімді еңбек етті. Еліміздің белгілі тұлғаларының портретін салып келеді. Сейсенханның «Ежелгі Түркістан» полотносы Түркістанда өткен «Турленген Түркістан» атты фестивальдағы халықаралық көрменің Гран-приін жеңіп алды.

ЖЫЛ МИНИСТРЛЕРІ – НҰРЛАН НОҒАЕВ пен АИДА БАЛАЕВА

Энергетика министрі бола салысымен Нұрлан Асқарұлы министрліктің жұмысына зор қарқын қосты.

Қарашығанақ кенішінен қазынаға қосымша 1,3 млрд. доллар қаражат құйылуына қол жеткізді.

Шығыс Қазақстан облысында 2,1 миллион адамды көгілдір газбен қамтамасыз ету үшін Ресеймен келісім-шарт жасалды.

Ақпарат және қоғамдық даму министрі Аида Балаева – Журналистер мүддесін қорғау жолында бірқатар нақты әрекеттер жасады. Атап айтқанда, БАҚ өкілдерінің кез келген ақпаратқа қол жеткізудің анық жазылуы керектігін көтерген министр, журналистердің маслихат сессияларына қатысуына шектеу қоюға болмайтынын айтты. Сонымен қатар, азаматтық қоғамды дамыту мен мемлекеттік медиа ресурстарды оңтайландыру бағытында да сүбелі істер атқаруда. Сонымен қатар, шетелдік үздік анимациялық фильмдердің қазақ тіліне аударылуын қолға алды. Еске сала кетейік, анимациялық фильмдердің қазақ тіліне сапалы аударылу мәселесін Ұлттық Кеңестің отырысында белгілі ақын Қазыбек Иса көтерген болатын.

ЖЫЛ ӘКІМІ – СЕРІКБАЙ ТРҰМОВ.

Маңғыстау облысының әкімі Серікбай Трұмов өңірдің әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсарту жолында қарқынды қайрат көрсетіп келеді.

НАҒЫЗ МЕМЛЕКЕТ-ШІЛ ӘКІМ – МАҢҒЫСТАУДЫҢ ӘКІМІ СЕРІКБАЙ ТРҰМОВ.

Маңғыстау облысы әкімінен Үкімет басшыларынан бастап, барлық министрлер, әкімдер, депутаттар, жалпы мемлекеттік қызметкерлер үлгі алуы керек!

ЖЫЛ САЯСАТКЕРІ – ЕРЛАН ҚАРИН.

Есімі елге белгілі саясаттанушы. Осы жылдың жазында ҚР Президентінің көмекшісі болып тағайындалды. Жауапкершілігі зор осы қызметте ол «төтенше режимде» көптеген істер атқарды. Ерлан Қарин бүгінде Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің хатшысы ретінде ҰҚСМ қызымен қарын практикалық бағытта орындайды. Ұлттық кеңес мүшелері биыл бір жылда 13 министрмен кездесіп, есептерін тындап, көптеген құнды ұсыныстар берді. Ұлттық кеңестің ұсынысымен 9 заң қабылданды.

Ерлан Қарин әрі терроризм бойынша сарапшы. Биылғы жылы Ерлан Қариннің «Жусан операциясы»: Сириядан кім және не үшін оралды?» атты кітабы жарыққа шықты. Ол тек сарапшы ғана емес, осы операцияның қатысушысы.

ЖЫЛ ҚАЙРАТКЕРІ – ИСЛАМ ӘБІШ.

Ислам Әбішев белгілі қоғам және мемлекет қайраткері. 2020 жылы ақпанның он сегізінде Әбішевке қатысты сот үкімі шыққан болатын. Ислам Әбішевтің ісі қоғамда үлкен наразылық тудырды. «Қазақ үні» ақпарат агенттігінде осыған байланысты «ТРИЛ-ЛИОН ҮНЕМДЕГЕНДЕР – ТҮРМЕДЕ, ҚУДАЛАҒАҒАНДАР – МІНБЕДЕ...» атты ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевқа ашық хат жарияланған болатын. Аталмыш хатқа 180 мыңнан астам адам қол қойған еді.

ЖЫЛ АКТЕРІ – ДАНИЯР АЛШЫНОВ.

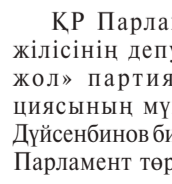
Ең үздік туындылардың бірі саналатын отандық «Черный, черный человек» фильмінде өзінің актерлік шеберлігін көрсетті. Осы фильмде ер адам рөлін шебер сомдаған ол «Сыншылардың таңдауы – 2020» сыйлығының иегері атанды.

ЖЫЛ САЗГЕРІ – ХАМИТ ШАҢҒАЛИЕВ.

Қазақстандық жас әнші Ержан Максим 2019 жылы Польшада өткен балалар арасындағы Евровидение (Junior Eurovision) конкурсында 2-орын иеленді. Оның конкурста орындаған «Арманнан қалма» әнінің авторы Хамит Шаңғалиев. Хамит сондай-ақ, елімізге белгілі көптеген әндердің авторы әрі музыкалық продюсер. Сонымен қатар Х.Шаңғалиев жазған «Әке» әнімен биылғы жылы «Junior Eurovision-2020» байқауында жас әнші Қаракат Башанова жүлделі үшінші орынды иеленіп, еліміздің абыройын асырды. Қазақ атын әлемге танытқан сазгер «Жыл сазгері» атануға әбден лайық.

ЖЫЛ ДЕПУТАТЫ – БЕРІК ДҮЙСЕНБИНОВ.

ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты, «Ақ жол» партиясы фракциясының мүшесі Берік Дүйсенбинов биылғы жылы Парламент төрінде барша халықты толғандырған ең бір өзекті мәселелерді көтеріп қана қоймай, оның оң шешімін табуына ықпал етіп келе жатқан халық қалаулысы. Атап айтқанда, оның ҚР премьер-министрінің орынбасары Е.Тоғжановқа ұлы ашарылшылыққа

ГОД ВЕЛИКИХ ПОТряСЕНИЙ: ПРОГНОЗ НА 2021 ГОД

2020 год – сложный, переломный, высокоскоростной примечателен появлением не только «биологической войны», но и неприкрытой «холодной войны» между двумя сверхдержавами – США и Китаем. И «биологическая», и «гибридная», и «холодная война», и другие особенности нынешнего года великих потрясений продолжатся в новом году.

«ТРЕНИРОВКА» БУДУЩЕГО ФОРМАТА МИРОУСТРОЙСТВА

Ситуация кардинально изменилась – в мире идет «тренировка» будущего глобального формата мироустройства. В нем выживут не просто сильные, но экономически самодостаточные, самостоятельные и подготовленные государства, которые сумеют без посторонней помощи выжить в условиях мирового «карантина» и «гибридной войны». И в таких условиях надо надеяться только на себя, на свою экономику, медицину, финансы, кадры и т.д. и развивать их.

Немалая часть производственных связей и технологических цепочек должна замыкаться внутри одного государства. Во время карантина было временное ограничение импорта продуктов – это был явный сигнал о развитии собственного производства продуктов. Поэтому государству необходимо повсеместно поддерживать производство аналогичных импортным внутренним товаров и услуг. Особенно это касается стратегически значимых отраслей экономики.

Ведь закрытие границ диктует новые условия выживания – каждая страна надеется только на себя. Например, во время карантина даже развитые страны ощутили большую зависимость от китайских поставок комплектующих изделий, сырья, готовой продукции, финансов и т.д.

Казахстан же ощутимо зависит от китайских товаров; импорт товаров из Китая в нашу страну в разы превышает экспорт. При этом РК зависит от импорта наукоемких товаров. Но ничего специфически китайского в этой проблеме нет, такова структура экономики РК – 70% всего экспорта составляет сырье.

Одним из тех, кто активно пытался демонтировать эту устоявшуюся «китайскую» систему, систему узкой специализации, был президент США Дональд Трамп. Он стал возвращать из-за рубежа компании, производство в США, стимулируя местное производство. Ведь карантин показал большую зависимость многих стран от Китая, что в определенных условиях может вызвать небывалый экономический кризис во всем мире.

Об этом говорит и мировая экономика, которая заканчивает 2020 г. с падением мирового ВВП – минус 4,2.

По оценкам Еврокомиссии, экономика Германии в 2020 г. сократится на 5,6 %, Франции – на 9,4 %, Италии – 9,9 %, Испании – 12,4 %, Нидерландов – 5,3 %, Бельгии – 8,4 %, Греции – на 9 % и Португалии – на 9,3 %. ВВП Великобритании сократится на 10,3 %, США – на 4,6 %, Японии – на 5,5 %.

Китай же продемонстрирует

экономический рост на 2,1 %. ВВП Турции упадет на 2,5 %, но вырастет в 2021 г. на 3,9 %.

По итогам года ВВП Казахстана может упасть на 3-4 %.

Мир погружается в самый глубокий со времен Великой депрессии 1930-х гг. кризис, предупредили аналитики с Уолл-стрит. По крайней мере, до 2022 г. мировой ВВП не вернется на докризисный уровень. Пандемия коронавируса лишит мировую экономику \$5,5 трлн в ближайшие два года, пишет Bloomberg со ссылкой на аналитиков JPMorgan Chase & Co.

ОСНОВНОЙ ВОПРОС БУДУЩЕГО РАЗВИТИЯ США И МИРА

Вспышка коронавируса COVID-19 становится троянским конем, оправдывая возникновение полицейских государств с тотальным контролем за гражданами. Правительству и корпорациям быстро внедряют технологии больших данных и передовые средства контроля и наблюдения для мониторинга поведения населения во время пандемии.

Мы будем свидетелями, как будет развиваться борьба за власть между гигантами мира капитализма, современными «архитекторами» будущего глобального формата мироустройства. COVID-19 ускорил этот процесс, выдвинув Китай как «законодателя» нового мира.

Борьба за власть между гигантами олицетворяется, условно говоря, кандидатами на пост президента США Трампом и Байденом. На самом деле, между теми огромными силами разного уклада мира, которые за ними стоят. За Трампа – «патриоты», за Байдена – «глобалисты».

Точка в этой борьбе будет поставлена, скорей всего, 20 января, когда пройдет инаугурация Джо Байдена в качестве президента США. А может и позже.

Трамп недаром говорит о выборах президента 3 ноября как самых коррумпированных выборов в истории США, результаты которых он отказывается признавать. Пока Трамп говорит намеками о многочисленных доказательствах фальсификаций

во время выборов; возможно участие в этом ЦРУ, Гейтса, Сороса и др.

Странники Трампа говорят о многочисленных фальсификациях, каруселях и голосующих мертвецах.

Удастся ли Трампу доказать масштаб фальсификаций на выборах? Это основной вопрос

будущего развития США и мира. Кроме многочисленных судебных исков есть невидимая борьба Трампа против «глобалистов».

Например, в начале декабря несколько неофициальных источников сообщили, что исчезнувшая из политической жизни Джина Хаспел, директор ЦРУ, была ранена при штурме консульства США во Франкфурте и арестована за измену. В этом консульстве был размещен сервер, осуществляющий контроль всех серверов интернета в реальном времени по программе ЦРУ. Предполагается, что сервер был управленческим центром, изменивший подсчет голосов на выборах президента.

Правда, программное обеспечение заточено не только на махинации с голосами, но и на стирание следов этих махинаций. Вот почему кроме подготовленных командой Трампа судебных исков подавались и публичные слушания в законодательных собраниях трех штатов.

Говорят, что в США идут аресты. Этому способствовало назначение 9 ноября нового министра обороны США Кристофера Миллера, который в роде приступил к формированию личной «гвардии» Трампа для подавления «террористов».

Есть маленькая надежда, что Трамп останется на посту президента США.

ЧТО ДЕЛАТЬ КАЗАХСТАНУ В БЛИЖАЙШИЕ ГОДЫ?

Миллиардер и основатель Microsoft Билл Гейтс считает, что пандемия коронавируса за-

кончится в 2022 г., мир ожидает новая пандемия, которая может наступить как через 3 года, так и через 20 лет.

По многим признакам, мир ожидают новые вспышки болезней, новые штаммы коронавируса, вирусная инфекция продолжится и в 2021 г. В новом году начнется вакцинация населения, и еще не факт, что она будет успешной. Возможно, будет еще больше затронуты многие страны мира.

Так же как при гриппе, люди умирают зачастую не от самого коронавируса, а от инфарктов, инсультов, сердечной недостаточности, обострений хронической болезни легких, медикаментозной своевременной медицинской помощи и т.д. Вирусная инфекция в данном случае становится спусковым крючком для развития различных осложнений.

Недаром в РК выросла общая смертность за летние месяцы по сравнению с прошлыми годами. Почти на 24 тысячи людей умерли больше за май-июль этого года, чем за аналогичные периоды прошлых лет. Всего за май-июль избыточная смертность составила около 23-24 тысяч. Вот статистика. За январь-август 2017 г. умерло 88 000 человек, за январь-август 2019 г. – 86 000, а за январь-август 2020 г. – 112 000. Разница – 24 000 человек.

Это уровень подготовки РК к «биологической войне». Поэтому изменение будущего глобального формата мироустройства требует пересмотра стратегии развития РК.

30 лет Казахстан строил торгово-развлекательные центры, рестораны, бизнес-центры, банки, мечети и т.д., продавая сырье и не развивая собственное производство, экономику, сельское хозяйство, медицину, науку, образование и т.д. В итоге оказался у разбитого корыта – коронавирус обнулил многие стратегии, программы, проекты, «достижения» экономики, сельского хозяйства, медицины и другие «воздушные замки».

В 2003 г. Национальная академия наук в ее прежнем виде была практически ликвидирована, обрела статус общественной организации, и сегодня ей отведено одно из последних мест среди наших приоритетов. У нынешнего ученого не только маленькая зарплата, но и заметное снижение социального статуса в обществе.

Наука и разработки в РК по финансированию находятся в числе откровенных аутсайдеров

как среди государств постсоветского пространства, так и среди других стран, даже не относящихся к развитым. Затраты Казахстана на НИОКР в % от ВВП составляют всего 0,13-0,17% – ниже, чем в некоторых африканских странах!

К тому же на исследования в области медицины, социальных и гуманитарных наук в последние годы потрачено не более 7% от общего внутреннего продукта. Наибольшая доля затрат приходится на инженерные разработки и технологии. Например, в 2015 г. она составила 43%.

Медицинские вузы за годы независимости потеряли былую качественную подготовку врачей. Например, в 2015 г. был осужден ректор Казахского национального медицинского университета имени С.Д. Асфендиярова А. Аканов, а студенты жаловались на низкое качество учебы, плохие условия в общежитии, коррупцию.

Многие известные с советских времен медицинские и др. НИИ закрыты или еле держатся на плаву.

Оказалось, вместо ТРЦ, ресторанов, мечетей надо было строить научные центры, больницы, открывать медицинские учреждения, институты биологической безопасности и т.д.

Вместо чиновников, которые развалили сельское хозяйство, производство, фабрики, науку, образование и др., должны прийти компетентные специалисты, ученые, практики. Поэтому необходимо восстановить или создать многие предприятия, институты и службы: Академию наук в прежнем статусе, медицинские и др. НИИ, санитарно-эпидемиологическую службу, ветеринарную службу, опытные сельскохозяйственные станции, СПТУ, отгонное животноводство, пастбища, колхозы, предприятия типа АХБК, АЗМ, обувной фабрики «Жетысу», павлодарского тракторного завода и др.

Необходимо возродить сельское хозяйство, агрохолдинги; латифундисты должны вернуть землю крестьянам, фермерам, под пастбища и т.д.

В таких форс-мажорных обстоятельствах есть один выход: оптимизация финансовых, материальных средств, полная перестройка экономической системы страны, возврат похищенных средств из офшоров и др. И в то же время необходимо грамотно продумать пути безболезненного выхода из «вирусного» кризиса.

Дастан ЕЛДЕС

Своим успехом в борьбе с пандемией эта страна обязана не только высокому уровню медицины и экономики, но и укладу жизни. «Новые Известия» уже неоднократно сообщали о том, насколько спокойно и успешно справляется Япония с пандемией коронавируса. Это связано не только с мерами, принятыми правительством страны, но и со всем укладом японской жизни. Популярный блогер Лен Волчек пишет об этом так: «Даже во время коронавируса Япония приятно поражает мир. То, что во всём мире сейчас называют особыми временными мерами и требуют исполнять под страхом наказания, в Японии называют естественной повседневной гигиеной современного цивилизованного человека и учат этому с рождения и потом следуют этому всю свою жизнь...» Основываясь на постах другого блогера, ученого Владимира Белоусова, давно живущего в Японии, Волчек систематизировал главные особенности японского быта, которые касаются гигиены и здоровья:

УРОКИ COVID-19: ПОЧЕМУ ЯПОНИЯ ОКАЗАЛАСЬ ВПЕРЕДИ ПЛАНЕТЫ ВСЕЙ

1. Бывавшие в Японии наверняка обратили внимание, что от японцев или вообще ничем, то это еле уловимый аромат какого-нибудь лёгкого парфюма. Причина в том, что японцы жуткие чистюли и принимают душ 3 раза в день — это норма (два раза в день — минимум). Мыть руки при каждой малейшей возможности — это норма.

2. Японцы часто меняют одежду, а нательное бельё могут менять и несколько раз в день. Это норма.

3. В Японии не принято дотрагиваться до людей. Рукопожатие, обнимание и просто касание — это очень интимные действия и допустимы только в кругу чрезвычайно близких людей. Японский поклон — на все случаи жизни.

4. Дистанция. Японцы всегда сохраняют дистанцию. Стоите вы в очереди в магазине или к банкомату или ожидаете общественный транспорт, никто не будет дышать вам в затылок. Дистанция — более метра.

5. Не только в периоды эпидемий, а каждый день и круглый год (как и все предыдущие пункты) во всей стране проводятся санитарные обработки всех общественных мест и всего общественного транспорта. Многие происходят в автоматическом круглосуточном режиме. Так, лента поручня эскалатора обрабатывается дезинфицирующим антибактериальным раствором круглые сутки, когда уходит под пол (там стоит специальный автомат). Если где-то напряжённый поток людей, то такие места моют постоянно, а не по графику.

6. Все туалеты в стране бесплатны, невероятно чистые и чрезвычайно хорошо оборудованы — вы можете везде и в любой момент помыть руки с мылом и вообще привести себя в порядок. Часто многие туалеты оборудованы специальными откидывающимися площадками, где вы можете сменить нательное бельё или полностью переодеться.

7. Почти во всех продовольственных магазинах установлены специальные раковины с дозаторами мыла.

8. Вся еда в магазинах расфасована и герметично упакована. Даже обычный картофель упаковывают в полиэтиленовые пакеты. Не все овощи бывают упакованы, но встречается это очень редко. Многие удивляются, когда покупают

местный шоколад и пытаются его открыть, а он в герметичной капсуле, а не просто обёрнут фольгой.

9. Если японец заболел, то он надевает маску, чтобы не заразить остальных. Всегда. Это не стыдно и никто не будет показывать на него пальцем.

10. Японцы не любят выезжать за пределы своей страны. Внешний мир кажется им агрессивным, странным и опасным (и они, похоже, правы).

11. В Японии чрезвычайно высокое качество продуктов и с очень маленьким сроком годности. Требование к качеству еды в Японии самое суровое в мире, так как японцы очень многое едят без тепловой обработки (яйца, морепродукты, овощи, фрукты и многое другое). Еда в Японии до такой степени свежая и невероятно чистая, что её можно есть сырой без всякого опасения. На такой еде пишут, что её можно есть сырой.

12. Японцы чрезвычайно подвижны. Они много бегают, играют в активные игры, занимаются спортом, что позволяет им сохранять бодрость и силу до очень преклонного возраста.

13. Японцы чрезвычайно умерены в еде. Встретить полного японца, даже в преклонном возрасте (особенно женщину) довольно сложно.

14. Я заметил ещё одну любопытную особенность. Европейские женщины, которые приехали в Японию и живут тут уже относительно долго, выглядят значительно моложе своих лет. Молодость японских женщин не только в генах. Вся обстановка (климат, продукты питания, стиль жизни, косметика) очень сильно влияет на человека, живущего в Японии.

15. Деньги — самый грязный предмет (коронавирус может быть активен на бумаге в течение 4 дней), но множество японских банкоматов выдают исключительно чистые банкноты. Перед выдачей клиенту аппарат нагревает их до 200 градусов по Цельсию, тем самым дезинфицируя.

16. Наука является приоритетной сферой — как результат, за последние 30 лет японцы получили 20 Нобелевских премий.

17. Элита Страны восходящего Солнца бережёт своих людей. Такой пример — среди спасателей на АЭС Фукусима погиб лишь один японский «МЧСник», т.к. на всех были датчики радиоактивного заражения, и как только опасный уровень приближался к критическому, его тут же менял другой спасатель.

18. Продукты, выращенные в самых опасных зонах после той же Фукусимы, все эти годы поставлялись в министерства Японии, и если высшие чиновники были

здоровы, продукты попадали в магазины для обычных японцев.

19. Власти Японии вкладывают колоссальные средства в медицину (высокие зарплаты врачам и большие — медсёстрам, оснащённые клиники, первоклассные лекарства). Сравните, смертность от инфарктов в Японии — лишь 31 случай на 100 тысяч жителей (в РФ — 381 случай — разница в 12 раз!).

20. Поразительно, несмотря на индустриализацию, Япония является одной из самых экологичных стран мира. Власти там решают экологические проблемы. Страна перерабатывает 90% отходов.

ИТОГ — по продолжительности жизни граждане Японии находятся на 1-м месте в мире, а после коронавируса разница с остальным миром станет ещё больше...

От редакции «НИ». Ни в коей мере не оспаривая действительно замечательные достижения Японии буквально во всех областях жизни, стоит заметить, что излишний идеализм в отношении этой страны все же не оправдан.

К примеру, проблема мусора в Японии решается во многом не почти 100%-ой переработкой бытовых отходов, а отправкой их на переработку в страны третьего мира. Чего, конечно же, благотворно сказывается на состоянии окружающей среды в самой Японии, но никак — не в этих странах...

ИНТЕРЕСНЫЕ ФАКТЫ О ЯПОНЦАХ

Япония удивительная страна с уникальными жителями. И так:

В Японии живет более 50 000 долгожителей, которые уже отме-

тили 100-летний юбилей. В стране самый высокий уровень продолжительности жизни в мире — 83,7 года.

Японцы страдают трудоголизмом. Япония входит в десятку стран мира по уровню жизни людей. Одной из причин успешности японцев является их трудоголизм. Работа занимает 99% времени рядового японца.

Японцы — любители покупок и большие модники. В стране представлены все мировые бренды. Правда, цены в таких магазинах очень дорогие. Но это не мешает японцам стоять в очереди несколько часов, чтобы купить какую-то безделушку. Вакса же поштучно с возможностью вкусно поесть.

В стране больше домашних животных, чем детей — 19,8 млн питомцев, в то время как детей, по подсчетам демографов, в стране около 15,9 млн.

Чавкать и прихлебывать во время еды в Японии считается совершенно нормальным. Более этого, это воспринимается как комплимент повару за прекрасно выполненную работу.

Порядка 1 млн японцев считают себя хикикомори. Это люди, которые добровольно отказались от социальной жизни. Они сознательно выбирают одиночество и социальными причинами.

В Японии можно усыновить взрослого мужчину. На это есть две причины. Во-первых, взрослый мужчина станет продолжателем рода, потому семьи, у которых есть только дочери, взрослые могут принять в семью взрослого мужчину, чтобы продолжить род. Во-вторых, взрослый мужчина обеспечит семье дополнительную финансовую поддержку или поможет в бизнесе. Такая практика довольно распространена в богатых японских семьях, владеющих крупными компаниями.

Для японцев вполне нормальное дело спать в общественных местах и на работе. Этому явлению даже есть название — инэмури. Начальство вовсе не против того, ведь это верный признак того, что сотрудников уморила тяжелая работа.

Япония это удивительная страна, и традиция, быт, культура, порядочность удивляет.

...А вы когда-нибудь задавались вопросом: почему на востоке едят палочками? Давайте разберемся. С незапамятных времен в Китае и Японии принято есть при помощи палочек.

Во-первых, это удобно: страннику не нужно было носить с собой столовые приборы, поскольку палочки легко вырезались из любого дерева.

Во-вторых, полезно: палочками нельзя взять пищи больше, чем можно прожевать.

В-третьих, здорово: как утверждают китайские врачи, специализирующиеся на точечном массаже, человек, орудуя палочками, массирует во время еды около 40 жизненно важных точек, расположенных на руке.

Японские же эскулапы уверены, что дети, не завешавшись с помощью палочек, развиваются гораздо быстрее тех, которые едят с ложки.

Палочки имеют и символическое значение. Их дарят молодоженам в качестве символа согласия и неразлучности, а также детям — на 100-й день после рождения, в день «первой пробы риса». Делают палочки из дерева, кости и даже металла.

УЧИТЕЛЬ, ПЕРЕД ИМЕНЕМ

К 100-летию М.М.Копыленко

Есть люди несерийного, «штучного производства», («horssérie», как говорят французы), которых создают время и место, в которых они жили и живут, и генетическая память предков, и особое жизненное предназначение. Они остаются в памяти людей благодаря их делам, тому, что они оставляют после себя.

ФЕНОМЕН БЫТИЯ

Обладая обширными знаниями во многих областях, помимо той, где он был признанным авторитетом, Учитель являл собой уже почти исчезнувший классический тип ученого-энциклопедиста. Он щедро делился всем, что знал, и интересовался буквально всем, что его окружало, и сам этот интерес уже и являлся показателем неистощимого ума, неистребимой жажды познания и стремления к творчеству, его огромной любви к жизни.

Избыточность его информации нас, его учеников, не утомляла, она дала нам представление о безграничности знания, а его умение находить в самых различных вещах их суть и «нутро» приучило обращать внимание на предметы, лежащие на поверхности и ничем вроде бы не привлекающие.

Всегда, когда речь заходит о выдающейся личности, мы задаемся вопросами: откуда, при каких условиях, что способствовало ее формированию?

Я часто думаю: как случилось, что мальчик, выросший в одном из беднейших районов Одессы — Молдаванке, в простой семье, где ни у кого не было высшего образования, стал не только интеллигентом в первом поколении, но и выдающимся лингвистом XX века?!

Исследователям нового века еще предстоит изучить и оценить значимость личности Моисея Михайловича Копыленко, его вклад в мировую лингвистику и филологию. Природный живой ум и наблюдательность, неумная страсть к чтению и тяга к знаниям, тот пестрый поликультурный и многоязычный «котел», каким являлась Одесса в те годы, способствовали формированию из любознательного юноши будущего истинного Ученого.

Полуголодное детство двадцатых годов, привычка трудиться с малых лет еще больше укрепили стремление мальчика, рано оставшегося без матери, к знанию и заложили в нем святое отношение к труду, которое он пронес через всю жизнь.

Дочь Моисея Михайловича

— кандидат филологических наук Ирина Моисеевна Копыленко пишет в своих воспоминаниях: «С 12 лет начал работать, а по вечерам учился в школе для рабочей молодежи. Папа любил рассказывать: «Школа постоянно закрывалась, непонятно почему. И я ведь мог, как многие мои друзья, по вечерам проводить время в веселых шумных компаниях, травить анекдоты, играть в карты и другие азартные игры. Но что-то заставляло почти каждый день идти в школу и спрашивать, когда она откроется».

Вот это «что-то» и было тем внутренним двигателем, который привел его после окончания вечерней школы на филологический факультет Одесского государственного университета, с третьего курса которого, в возрасте 21 года, М.М.Копыленко ушел на фронт воевать.

Из воспоминаний И.М.Копыленко: «Отец воевал 4 года на двух фронтах: на Ленинградском был ранен, лежал в госпитале, потом — на Сталинградском. Опять был тяжело ранен, и после госпиталя его комиссовали. Мой отец был хорошим воином, награжден орденами и медалями».

После демобилизации и горького опыта войны М.М.Копыленко поехал в Ташкент, где в эвакуации находилась его жена с матерью, сестрой и племянником. Там он вернулся на вождленную студенческую скамью, продолжив учёбу на романо-германском факультете Среднеазиатского государственного университета, где преподавали эвакуированные академики — германист В.М.Жирмунский, романист В.М.Шишмарев, другие признанные авторитеты отечественной лингвистики.

В августе 1945 г., после окончания учебы, он с семьёй возвращается в Одессу, и на том же филологическом факультете Одесского университета, где началась его учёба, он преподавал древнегреческий и латинский языки. Работая по совместительству в Научной библиотеке ОГУ, он посвящает свободное время избранной на всю жизнь любимой науке — лингвистике и изучению языков.

Не удивительно, что одаренный от природы и чрезвычайно трудолюбивый М.М.Копыленко, владеет 17-ю языками, на пяти (английский, немецкий, французский, польский, украинский) из которых он свободно говорил, впоследствии стал не только признанным авторитетом в области языкознания, но и настоящим полиглотом.

УРОКИ ЧЕЛОВЕЧНОСТИ И МАСТЕРСТВА

В жизни каждого человека есть переломные моменты, отмеченные свершениями либо знаменательными событиями. Таким знаковым был для меня 1966 г. Студенты I курса немецкого и французского факультетов узнали от старших курсников, что «Введение в языкознание» — самая трудная из всех дисциплин, так как сдать экзамен профессору М.М.Копыленко, не

посещая лекций, готовясь только по учебникам, невозможно.

И вот первая лекция авторитетного ученого. В заполненный перепуганными первокурсниками двух факультетов зал быстро входит большой человек среднего возраста. Бросив портфель на стол и обведя зал живыми карими глазами, он с ходу начинает говорить, не теряя ни одной минуты лекционного времени.

И не знаю, как другие, но я прослушала всю лекцию в замороженном состоянии. Впервые за свою непродолжительную (тогда!) жизнь я соприкоснулась с высочайшим мастерством, глубочайшей эрудицией, кладезем знаний и мудрости — и всё это в сочетании с огромным человеческим обаянием.

Позднее я узнала другие редкие душевные качества М.М.Копыленко: его способность понимать человека, сопереживать ему в трудные минуты, глубокую мудрую и спокойную печаль и его поразительное жизнелюбие.

Он умел ценить такие вещи, как красота человека или природы, улыбку ребенка, тонкий юмор, любил дружескую беседу за столом или просто по дороге домой. Такие люди, побывавшие сами на волосок от смерти, достигшие понимания жизни во всех ее проявлениях, способны принимать ее как божественный дар, ценить каждую минуту бытия, мириться с ударами судьбы и нашим вечно неустроенным бытом с поистине восточным спокойствием — нам казалось, что он постиг тайну Жизни...

А ведь так оно и было...

ОДНА, НО ПЛАМЕННАЯ СТРАСТЬ

Он любил людей, обожал жену Полину Исаковну, которая до последнего своего вздоха оставалась его лучшим другом. Любил своих дочерей Ольгу и Ирину, внуков и правнуков. Любил прогулки по ставшему ему родным городу — тогда еще Алма-Ате. Ходил на просмотры фильмов, всегда был в курсе последних публикаций толстых журналов. Разбирался в премудростях кулинарного искусства и сам придумывал новые рецепты.

Но главной его любовью, первой и последней, была наука о

языке. Диапазон его лингвистических пристрастий простирался от шумерских памятников письменности и надписей Кюльтегина до молодежного и одесского жаргона, от древнееврейских текстов до последних достижений структурализма.

Помню, с каким восторгом мы, его аспиранты, встретили публикацию «Аз и Я» Олжаса Сулейменова и обсуждали потом на квартире Учителя тонкие премудрости этой книги, появление которой в те годы трудно было себе представить.

Как истинный труженик, он не терпел лентяйства, требовал, чтобы его ученики-аспиранты приходили к нему с идеями, уже изложенными в письменном виде. И мы приходили с горами написанного и поражались тому, как эта наукообразная макулатура, которую мы робко клали ему на стол, побывав в его руках, буквально «на глазах изумленной публики» превращалась в нечто читабельное, а после третьего или четвертого захода написанное приобретало вид тезисов или статьи.

Он продирался сквозь дебри созданного в горячем бреду или с великой отчаяния, и орудовал ручной быстро и ловко, словно мачете, безжалостно вырезая словесный мусор или откровенную чепуху. Поразительным было то, что он умел находить в этом хаосе какие-то крупинки спонтанно посетившего тебя озарения — вымученные плоды ночных бдений и сидения до посинения в холодных читальных залах. При этом на полях он оставлял свои лаконичные, но очень ценные для нас, ставшие крылатыми, замечания, вроде: «Спешили, mabelle!» или «Клей и ножницы, maché re!».

Отношения с ним складывались особенно так: пиетета и непреодолимой робости перед светилом мирового уровня — постепенный переход в процессе многократных мытарств, описанных выше, к беседам и дискуссиям. И непонятно, из чего и как, но ему приносились главы диссертаций. И следя за выражением его лица при чтении твоих первых жалких экзерсисов, ты пытаешься понять его чувства.

Вначале это было плохо скрываемое раздражение и удивление твоей непроходимой тупостью,

позднее сменявшееся тщательно скрываемым чувством глубокого удовлетворения по мере твоего продвижения на пути через тернии к звездам. Но никогда он не выказывал равнодушия, высокомерия или чванства.

Уже позже, так уж устроено в нашей жизни, ты осознаешь, что это и были минуты счастья. Для тебя — уже само общение с Мэтром, и через него — приобщение к Великому Знанию, для Учителя — радость отдачи ценного «добра», накопленного им самим в процессе постоянного и великого труда, когда он находил, кому передать это добро. Радостными были те редкие моменты, когда ему казалось, что собеседник улавливает, а еще лучше — понимает то, о чем он с упоением говорит.

Иногда во время этих сеансов у него, да, врящихся порой часами, нам казалось: сейчас лопнет терпение, и он прогонит тебя прочь с диссертацией, от которой уже стонут все твои домочадцы. Но этого не происходило: он никогда не позволял себе «отвязываться» на новобранцах от науки. И вместо этого лицо его выражало либо огорчение, либо легкую усмешку. А расстраивался он больше всего, когда видел лень, поверхностность в суждениях, безответственность и невежество — отсутствие желания узнать.

ШКОЛА ПРОФЕССОРА КОПЫЛЕНКО

Это и было тем, что называется «школой»: он начинал формировать в тебе исследователя с первых твоих шагов в науке, требуя, чтобы ты сам нашел тему, а не пришел за готовой. В процессе твоего созревания менялось и отношение к тебе по мере того, как из нечленораздельного выражения мыслей рождалось то, что он ждал от тебя: новых идей, пусть даже и почерпнутых из разных источников, но пропущенных через твоё мировоззрение, четкости, ясности изложения. Это был гигантский, подчас невидимый труд.

Из воспоминаний И.М.Копыленко: «Отец много и плодотворно

ТВОИМ...

работал, всегда был либо занят, либо очень занят. Во втором случае мы его практически не видели, он был по-особенному сосредоточен, очень поздно ложился спать».

Красноречивые цифры свидетельствуют: М.М.Копыленко написано 11 монографий, более 400 статей, под его руководством было защищено 80 кандидатских диссертаций, он был научным консультантом 5-и докторских диссертаций. И это, не считая тезисов докладов, в том числе на престижных международных конференциях, бесчисленных отзывов и рецензий, выступлений на Ученых советах, оппонирования множества диссертаций.

При этом каждый вид деятельности представлял собой образец научного труда. Диссертации, защищенные под его руководством, имели негласный «Знак качества»: не было ни одного случая, чтобы диссертационные работы, пропущенные сквозь живительный фильтр его мощного интеллекта, отклонялись либо проваливались.

Желающих поступить в ученики к Моисею Михайловичу было очень много, но, будучи яростным противником пресловутого «блата» и других проявлений протекционизма, он сам с большим пристрастием отбирал тех, кому выпадало счастье стать его аспирантом или соискателем.

Учитель терпеливо учил всему: от ведения карточек и составления библиографии до самого главного, чего он добивался от нас — четкого выражения своих мыслей, удаляя порой целые страницы и главы наших первыхopusов, и для обнаружения крупниц «рационального», отсекая ненужный хлам.

По четвергам в нашем институте под руководством Моисея Михайловича проходили знаменитые «Лингвистические семинары», собиравшие ученых, преподавателей филологических и языковых кафедр из всех вузов Алматы, аспирантов. Там происходили настоящие турниры, и молодым пытливым умам было что почерпнуть в этих лингвистических баталиях!

Я уж не говорю об уроках, которые он давал желающим изучать латынь и древнегреческий, и о кружке по общему языкознанию, который он вел многие годы. Ученый с мировым именем, всем сердцем воспринявший суверенитет и с восторгом следивший за первыми ростками становления демократии в нашей стране, достойным гражданином которой он являлся на протяжении почти полувека, он ушел из жизни, оставив богатое научное наследие, сотни учеников и последователей, создав школу казахстанской лингвистики.

НАУЧНОЕ НАСЛЕДИЕ

Среди основных направлений научной деятельности М.М.Копыленко, как указывает Википедия, такие отрасли языкознания, как социоллингвистика, сравнительно-историческое языкознание, палеославистика, тюркология, типология языков, история лингвистических учений, филология языка, структурная лингвистика, атрибуция художественного текста, переводоведение, билингвизм и полилингвизм, лексиколо-

гия с лексикографией, фонетика, словообразование, синтаксис древних и новых языков, семантика с когнитологией, языковые контакты и интерференция и др.

Огромный вклад М.М.Копыленко в общую мировую лингвистику состоит в том, что благодаря разработанной им концепции и трудам, наряду с трудами других выдающихся ученых конца 60-80-х гг. XX в., фразеология выделилась в отдельную отрасль языкознания.

В 80-90-х гг. XX в. М.М.Копыленко занимался вопросами специфики казахско-русского билингвизма и функционирования русского языка в Казахстане. В этот период выходят работы, написанные в соавторстве с его учениками и последователями, такие как «Русско-казахский фразеологический словарь» (1989 г.), «Закон о языках и развитие двуязычия и многоязычия в Казахской ССР» (1990 г.), «Казахское слово в русском художественном тексте (1990 г.), «Средства выражения личности в русском языке» (1993 г.), «Основы этнолингвистики (1995 г.) и др.

Последний его труд, вышедший в свет за 2 года до ухода Мэтра, является свидетельством того, что он не только всегда был в курсе самых актуальных тенденций современного языкознания, но и предвосхищал некоторые из них. Об этом красноречиво говорят многочисленные работы его аспирантов, посвященные вопросам этнолингвистики, появившиеся задолго до того, как эта область языкознания, уже в XXI в., получила статус отдельной самостоятельной науки.

ВЕРНОСТЬ

И при всём этом — беспредельная скромность Учителя в оценке своих трудов, своего вклада в науку. Он был мудр как равнин, гостеприимен и щедр как казах, а жизнелюбие, несмотря на трудные годы детства и юности, было проявлением его одесской природы и сохранилось в нем с юных лет навсегда.

На склоне лет он посетил святую Иерусалимскую землю. Он стоял у Стены плача и вспоминал свою жизнь. И просил у Бога, чтобы Он не забывал его внуков и правнуков...Он дышал воздухом Земли праотцов и уже от одного этого был счастлив.

Он побывал в США, Франции, Австрии, гостил у сестры в Канаде. Его зывали в дальние страны, он мог читать лекции в любом университете Запада и Востока, на всем постсоветском пространстве. Но он остался верен той земле, где жил, творил, учил, находил и терял

В 1-м ряду слева направо: д.ф.н., проф. З.К.Ахметжанова, М.М.Копыленко, академик Ш.Ш.Сарыбаев, Балакаева Л.М.

друзей, растил детей, где был молодым и состарился, где радовался и горевал — он остался с нами и рядом с той, которую он проводил в ее последний час со словами: «Прощай, моя маленькая!»

В 1997 году им М.М.Копыленко — советского и казахстанского лингвиста, доктора филологических наук, профессора, специалиста в области сравнительно-типологического языкознания и главы научной школы по общей фразеологии в Казахстане — было занесено в список выдающихся учёных республики Казахстан (книга «Элита Казахстана», Алматы. Институт развития Казахстана, 1997).

Среди правительственных наград в Википедии перечислены боевые награды, которыми Учитель очень гордился: Орденом Отечественной войны II степени, медаль «За боевые заслуги» и 14 других медалей участника войны и ветерана. Среди этих наград, которыми Родина отметила заслуги воина, участвовавшего в боях за освобождение родной земли от захватчика, нет ни одной, которой была бы отмечена огромная, неустанная и плодотворная деятельность М.М.Копыленко — ученого, исследователя, основателя научной школы казахстанских лингвистов.

Любимому своему делу Учитель посвятил всю свою жизнь, и, сидя за рабочим столом в окружении учеников, книг и рукописей, он не находил времени заботиться о званиях и наградах.

НЕМНОГО О ЛИЧНОМ

Все ученики Учителя испытывали пиетет перед ним, несмотря на его скромность и простоту в общении. Несмотря на почтение Мэтра, каждого ученика и Учителя связывали какие-то особые личные отношения, рассказом о которых мне хочется поделиться.

РОДСТВЕННЫЕ СВЯЗИ

Все ученики Учителя знали квартиру М.М.Копыленко на втором этаже «Дома ученых» на ул. Сатпаева, д.20-А. Именно там рождались главы диссертаций, туда к нему приходили сначала беспомощные и бескрылые аспиранты и соискатели, а потом как бы сами собой и незаметно они становились кандидатами или докторами наук,

обогащенными наукой, его любимой лингвистикой.

Его дом был открыт для всех, кто любил науку, кто хотел знать больше, кто хотел стать лучше. Это была профессорская квартира, центром которой был кабинет с рабочим столом и со стеллажами книг от пола до потолка, скромно, без излишней роскоши, обставленная, но уютная и всегда теплая. Порядок, тепло и уют в доме обеспечивала Полина Исааковна, верная спутница и лучший друг всей его жизни. Она была прекрасной кулинаркой, и аспиранты могли в этом убедиться, частенько разделяя праздничные трапезы семьи М.М.Копыленко с их близкими друзьями и коллегами.

Так получилось, что среди его учеников оказались три сестры: моя сестра Дана и я были аспирантками, а другая, старшая сестра Саида, была соискателем у Моисея Михайловича. Было время, когда эта сакральная для нас фамилия была самой частой не только у нас троих, но и в лексиконе всей нашей семьи.

Однажды Дана или Полина Копыленко у нас дома, спросила в святом неведении: «Кто это?» На что наша трехгодовалая племянница Карина, жившая с нами в то время, когда ее мама училась в аспирантуре в Москве, воскликнула, округлив глазки от удивления и ужаса: «Как?!...Вы не знаете Копыленко?!».

А ведь ребенок был прав: кто из просвещенных людей не знал в то время эту фамилию?! Аспиранты, защищавшие диссертации в Москве или Ленинграде либо проходившие там стажировку, могли наглядно убедиться в этом. Они сразу видели у маститых ученых Центра, по учебникам которых учились на филфаках во всей огромной тогда стране, безмерное уважение к своему Учителю.

БЛАГОРОДНЫЙ ПОДВИГ

Вклад М.М.Копыленко в науку, в формирование целой плеяды ученых — языковедов разных специальностей Казахстана (германистов, славистов, казаховедов, тюркологов, романистов, фразеологов, компаративистов, специалистов по переводу, лексикологов, типологов, фонетистов и др.) безмерен и уникален. Его в полной мере оценят

наши потомки, труды его не заплыт на полках библиотек, несмотря на бурное развитие Интернета и электроники.

Я благодарю судьбу за счастье общения с выдающимся ученым, замечательным, мужественным и обаятельным человеком, за его уроки, бескорыстную возню с нами, аспирантами и учениками. Особое чувство я испытываю к нашему Учителю за его человечность, проявленную в горький для нашей семьи час. Когда в октябре 1987 года умер наш папа, он пришел, чтобы выразить, как полагается, соболезнования и проститься с отцом своих аспирантов.

Вся жизнь Моисея Михайловича Копыленко, его неустанная и плодотворная научная деятельность, в том числе, создание целой школы казахстанской лингвистики, такие черты его характера как милосердие, скромность, трудолюбие, а также отсутствие тщеславия, доброжелательность к людям и миролюбие — это наглядный пример проявления отличительных признаков настоящего ученого.

Он навсегда останется в сердцах своих благодарных учеников, в памяти всех, кто его знал...

Заканчивая, мне представляется уместным привести здесь пушкинские строки о великом законе мастерства, следование которому, по словам К.Г.Паустовского, «навеки соединяет сердце творца с сердцем его народа»:

Дорогою свободной
Иди, куда влечет тебя
свободный ум,
Усовершенствуя плоды
любимых дум,
Не требуя наград за подвиг
благородный.

Шолпан АЛТАЙБАЕВА, доцент КНК им. Курмангазы, кандидат филологических наук

ПАРТИЯЛАР БАЙҚАУШЫЛАР БЕЛСЕНДІЛІГІН ҚОЛДАЙДЫ

Биыл желтоқсан айының басында елордада Сайлауды бейпартиялық байқау орталығы ашылған еді. Бұл орталық сайлау учаскелерін барынша қамту үшін әлемдік стандарттарға сай байқаушыларды дайындайды. Қазір орталық үміткер партиялардың өкілдерімен кездесу өткізуді бастады.

Жақында Бейпартиялық сайлауды байқау орталығының мүшелері елордада Қазақстан Халық партиясының мүшелерімен жүздесті. «Бір аптада бес партияның өкілдерімен кездесіп, пікір алмасуды жоспарға енгіздік. Осы орайда Қазақстан Халық партиясының жұмыстары жайында сұрақтарды қоя отырып, бұл тұрғыда Сайлауды бейпартиялық байқау орталығы ретінде сайлау науқанына баға беруге дайындалып отырмыз. Қазіргі кезде байқаушыларды дайындауға екпін қойдық. Осыны ескере отырып, Қазақстан Халық партиясының да байқаушылары, сенімді өкілдеріңіз бар. Бүгінгі пікір алмасу барысында осы адамдардың жұмыстарымен танысуға ниеттіміз. Сайлау науқаны кезінде бірлесіп жұмыс істеу бағытын да ескеру керек. Барлығымыздың ортақ мақсатымыз – ол сайлауды қажетті деңгейде әрі әділетті өтуіне жағдай жасау», – деді кездесуде Бейпартиялық сайлауды байқау орталығының жетекшісі, Қазақстан Азаматтық жаянсының президенті Бану Нұрғазиева.

Сайлауды бейпартиялық байқау орталығының басты міндеті – ешкімді алаламай, байқаушылардың

жұмысын ұйымдастыру. Сөйтіп алдағы Мәжіліс пен жергілікті мәслихат депутаттарын сайлаудың ашық және әділ өтуіне өз үлестерін қоспақшы. Өз кезегінде Қазақстан Халық партиясының өкілі Олжас Сыздықов өз тараптарынан да байқаушыларды тіркеу жұмыстары жалғасып жатқанын атап өтті. «Байқаушыларға тосқалерін, біздің мақсат – сайлау учаскелерін 100 пайыз қамту. Қазіргі кезде байқаушыларды тіркеу мен тізімді құру іс-шаралары жалғасып жатыр. Азаматтық қоғамның байқаушы жұмыстарына тартылуы өте маңызды деп білеміз. Себебі азаматтық қоғам бұл процеске тартылса, онда халық сайлауға сенім білдіріп, өз таңдауды жасайды. Сондықтан, сайлаудың әділ өтуіне кепілдік беріледі», – деді ҚХП республикалық сайлауалды штабының төрағасы Олжас Сыздықов. Әрине, қоғам мен қатардағы сайлаушылар тарапынан сайлау барысын бақылайтын азаматтардың көбірек тартылуы құптарлық жағдай. Сонда ғана таңдау жасаушылар өзінің даусының ұрланбайтынына сенімді болады. Бұл саяси науқанның сапалы да сауатты өтуіне де тікелей әсер етеді.

ҮМІТКЕР СЕМЕЙ САЙЛАУШЫЛАРЫМЕН КЕЗДЕСТІ

Алаштың астанасы атанған тарихи қала Семейде Қазақстан Халық партиясының атынан ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаттығына кандидат Оксана Шишкина жергілікті тұрғындармен кездесті.

Ұлтымыздың Абай Құнанбайұлы, Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мұхтар Әуезов секілді қазақтың біртуар ұлы тұлғаларының кіндік қаны тамған киелі өңірдегі көптеген әлеуметтік мәселелер қордаланған, қала тұрғындары бұл маңызды

саяси науқанға үлкен мән беріп отырғанын көрсетті. Сондықтан да болар үміткермен кездесудегі әңгіме желісі экономикалық, әлеуметтік-тұрмыстық салалар бойынша тарқатылды. Сонымен бірге көпшіліктің көкейінде жүрген ел игіліктері мен табиғи ресурстарды бөлуге қатысты мәселелер де көтерілді.

Оксана Шишкина белсенді тұрғындардың сұрағына орай табиғи ресурстар халыққа қызмет етіп, республика азаматтарының бақылауында болуы керектігін және олардың әділ

әрі ашық бөлінуі тиіс екенін атап өтті. Оның пікірінше, ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігі мен тұрақтылығы түрлі салаларды қарқынды дамыту арқылы жүзеге асырылуы керек. Сол кезде халықтың әлеуметтік мәселелері де барынша шешіліп, тұрмыстық деңгейі көтерілетін болады. ҚХП өкілінің жергілікті тұрғындармен кездесуі сайлауалды үгіт-насихат науқаны аясында ұйымдастырылды. Бұл өңірде сайлаушылардың белсенділігін арттыру мақсатында өзге де кездесулер өткізу жоспарланған.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЖӘНЕ МӘСЛИХАТТАРЫНЫҢ
ДЕПУТАТТАРЫН САЙЛАУ

10 қаңтар
января 2021

ВЫБОРЫ ДЕПУТАТОВ
МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
И МАСЛИХАТОВ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ДОНОР ҚАНЫ – ӨМІРДІ ҰЗАРТАДЫ

Алматы қаласындағы Республикалық Қан орталығы «Сенің күнің, донор!» акциясын өткізді. Оған Алматы қалалық «Adal» саяси партиясы филиалының депутаттары белсенді қатысты.

Іс-шараға қатысқан Мәжіліс депутаттығына кандидат, Алматы қаласындағы «Adal» партиясы филиалының төрағасы Ғани Абадан, Мәжіліс депутаттығына кандидат, «Almaty Finance» басқармасының төрағасы Нұрлыбек Малелов, Қалалық мәслихатқа кандидаттар, сот орындаушылары Аслан Қасенов пен Рауан Бұғыбаев, Өңірлік кәсіпкерлер палатасы, қаржылық емес қолдау бөлімінің менеджері Ақбота Мақашевалар ежелгі кәсіпорын қызметкерлерімен және акцияға қатысқан қала тұрғындарымен кездесті.

Жүздеген қызметкерлері бар Алматы Қан орталығы қаладағы байырғы және аса қажет медициналық мекемелердің бірінен саналады. Өмірде түрлі жағдайлар болады. Шұғыл ота жасаған кезде көп қан жоғалтқандарға донор қаны міндетті түрде қажет. Міне, осы міндетті Қан орталығы атқарады. Мекемеде Донорларды тіркеу-рәсімдеу, До-

норларды қабылдау және медициналық қаралу, Қан және оның компоненттерін даярлау бөлімшесі, тіркеу-штрихкодтарды басып шығару сияқты ондаған бөлімдері тұрақты жұмыс істейді. Орталықтың жұмысы күрделі процестерден тұрады. Қанды алғашқы фракциялау блогы – центрифуганың көмегімен қанды бөледі және қан компоненттерін: плазманы, эритроциттерді, тромбоциттерді жүргізеді. Плазманы қатырады, қалған компоненттерді тестілеу аяқталғанша сақтайды.

Плазманы карантиндеу және қан компоненттерінің жарамсыздарын шығару бөлімінде ұзақ мерзімге сақталатын плазма рәсімделеді және тоназыту камерасына салынады. 4 ай өткен соң донор қайтадан келіп қан тапсырып және оның нәтижесі инфекцияға теріс нәтиже көрсеткен болса, онда плазманы карантиндеуден өткен, яғни қауіпсіз, дайын өнім ретінде бөлімшеге

жібереді. Ал егер донор келмесе оның алғашқы теріс нәтижесі барысында оның плазмасы жоюға жатады. Қалған компоненттер жарамсыздыққа жатады. Донорлардың қаны тестіленеді және нәтижелері мәліметтер базасына енгізіледі. Бұл қауіпсіздік үшін жасалатын міндетті шара. Дайын өнім беру бөлімшесі Алматы қаласы медициналық ұйымдарының сұраныстарына сәйкес, оларды қан компоненттерімен қамтамасыздандыру үшін тәулік бойы жұмыс істейді.

Қан орталығы жұмысымен жақынырақ танысқан партиялықтар бұл маңызды салаға қатысты өз пікірлерін де білдірді. «Мұндай іс-шараларға қатысу донорлардың миссиясын ерекше атап өтуге болады. Өйткені, қан тапсырғаннан кейін сіз біреудің өмірін сақтап қаласыз. Мүмкіндігінше қазақстандықтардың донор болуы қажет», – деді Ғани Абадан іс-шара барысында.

КӘСІПКЕРЛЕРГЕ ҚОЛДАУ КӨРСЕТІЛЕДІ

«ADAL» партиясының Алматы қалалық филиалының төрағасы Ғани Абадан «Жас кәсіпкерлер» бағдарламасының түлектерімен кездесу өткізді.

Алдыңмен айта кетейік, Алматы қаласында өткен жылғы 17 шілдеден бастап Атамекен ҚР ҰКП-ның «Жас кәсіпкер» жобасы басталған болатын. Аталмыш жоба жұмыссыздар санатындағы жастар, жас және аз қамтылған көпбалалы отбасылар, 18 бен 29 жас аралығындағы еңбекке жарамды мүгедектерді қамтиды. Жоба «Еңбек» жаппай кәсіпкерлікті дамыту мемлекеттік бағдарламасы аясында қалаларда, аудан орталықтарында, моноқалаларда және Республикалық маңызы бар қалаларда жүзеге асырылып адамдарды тұрақты жұмыспен қамтуға өз үлесін қосып келеді. Бағдарламаның негізгі міндеттеріне – жастарды кәсіпкерлік қызметке жаппай тарту, перспективалы кәсіпкерлік идеяларды іріктеу және қолдау, бизнес жүргізу үшін практикалық оқыту және дағдыларды игеру, жастар арасында кәсіпкерлік қызметті дәріптеу, ауылда және қалада бизнес ортаны қалыптастыру болып табылады. Жобаға қатысу жастарға кәсіпкерлік негіздерін оқытуға, өз орнын табуға, өз бизнесін ашуға және грант түрінде бастапқы 200 АЕК (505 мың теңге), жеңілдетілген несиені жылдық 6% -

бен 8000 АЕК-ке дейінгі жеңілдікті кредит алуға мүмкіндік береді.

Іс-шара барысында «ADAL» партиясының Алматы қалалық филиалының төрағасы Ғани Абадан жиналғандарға «ADAL» партиясы қазақстандық кәсіпкерлікті дамытуға қалай көмектесе алатыны туралы жан-жақты айтып берді. Кездесу сапалы әрі қызықты өтіп, жаңадан қосылған кәсіпкерлер Қазақстанда шағын және орта бизнесті дамытуға қатысты көкейлерінде жүрген көптеген өзекті сұрақтар қойды. Жиналыс барысында бағдарлама түлектері мен жаңадан қосылған кәсіпкерлерге «Кәсіпкерлік – табысты мемлекеттің негізі» атты «ADAL» партиясының сайлауалды бағдарламасының бөлігі таныстырылды. «Өзіңіз ойлап қараңызшы, қазіргі таңда азаматтардың әлеуметтік жағдайын көтеріп, лайықты өмір сүру үлкен бюджеттік шығынды талап етеді. Ал бюджет, салық есебінен толтырылады. Сондықтан, кәсіпкерлік – экономиканы көтеретін күш болып табылады. Сөзсіз жаппай кәсіпкерліктің (микро және кіші бизнес) дамуын, ірі және орта бизнестердің экономиканың шикізат өндірісінде қолдау табуына басымдылық жасауымыз керек», – деп атап өтті Ғани Абадан.

Бетті дайындаған
Бек МЫРЗАҰЛЫ

жок. Барлық кітап интернетте тұр», деп мәлімдеуі қазақ қоғамына дәур сілкінткендей болды. Халық қалаулысы атанған азаматтың биік мінберден: «елорда әкімдігіне қарасты қалалық орталықтандырылған кітапханалар жүйесін қысқарту керек, жабу қажет» деген мәлімдемесі расында көпшілікті күмілжітіп, еңсемізді түсірді. Әлбетте, кітапханалар кітап қорын электронды нұсқада жинап, жүйелеуі зор талабы. Оның үстіне соңғы уақыттары әлемді шарпыған пандемия әсерінен онлайн оқудың рөлі арта түскені шындық. Бірақ қанша жерден онлайн оқу десек те, дәстүрлі кітапхананың жөні бөлек. Кітапты қолға алып, мұқабасынан бастап, әрбір

және Мұның бәрін неге, не үшін айтып отырмыз? Айтпағымыз: кітап — құндылық, баға жетпес байлық. Ал, кітапхана — қазына. Біле білсек, кітапхана — ұлттың ертеңі үшін салынған инвестиция.

II. КІТАПХАНАНЫ ҚҰРТУ ҚИЯНАТ

Жоғарыда сөз болған мәслихат депутаты М.Шакеновтың мәлімдемесіндегі «кітапхананың ғимараты ұстап тұру ел бюджетін ойсыратып барды» деген уәжі президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың халыққа Жолдауында көтерілген «квазимемлекеттік қызметкерлерді қысқарту керек» деген тапсырмасын жаңсақ тү-

Статистикалық деректерге жүгінсек, Нұр-Сұлтан қаласында жалпы саны 18 кітапхана бар екен. Онда 130-дан астам кітапханашы жұмыс істейді. Ал кітапханашылардың орташа айлық табысы — 59 462 теңге.

Осындай мардымсыз жалақыға ұлттың кемелденуі үшін еңбек етіп, небір өнегелі, тағылымды іс-шараларды ұйымдасытырып, адамзат тәрипесіне үлес қосып жүрген кітапханашылар қызметі шын мәнінде зор құрметке лайық. Кітапхана тек кітап оқитын, білім іздейтін орын ғана емес, бұл — түрлі тағылымды кездесулер, кітап таныстырылымы, тұсаукесерлер өтетін, тарихтың көне көмбелерімен, жарқын болашақтың өрісімен қауыштыратын рухани орда, құтты мекен. Осынау киелі орда, құтхана — кітапханаларымызға шабуыл — руханиятқа шабуыл демеске лаж жоқ. Академик Рахманқұл Бердібайдан қалған мына бір тәмсілге тағы да оралсақ:

«...Ал көзқамандар ақыл-есі ауысқандар емес. Бұлар мектеп, университет бітірген, жоғары лауазымды қызмет атқарғандар болуы да әбден мүмкін. Сырттай қарағанда мінсіз шешен, сәуегейден бетер білгір, әлем тағдырын өз алақанындағыдай кесіп-пішіп, сынап-мінеп отыратындар тәрізденеді. Бірақ ұлардың жазылмайтын немесе бұлақ емдеуді керек ететін ауруы — туған халқының дәстүрін танып-білуге салғырттығы, сөз жүзінде отанымыз болып көрініп, былай шыға бере елдің хас жауларымен тіл тауып, халықтың түпкілікті мүддесін сапып жіберетіндігі, ең жаманы — жұртының қадір тұтқан қымбаттарын, тәуелсіздігімізді тәрк етуді көздеп отырғандармен ауыз жаласып, соларға арқа тіреп, намысымызды таптап кететіндігі. Мәңгүрттер есінен айырылған міскіндер болса, көзқамандар — елдігімізге саналы түрде қарсы шығатын қаскүнемдер». (Р.Бердібай, «Ел боламыз десек...», Елорда, 2000.).

III. ТҮЙІН

Кітапхана — тасқа басылған тарихымыз, қатталған қазынамыз. Тарих қытмызды, тамырымызды танып білер рухани ошағымыз. Бүгінді болашаққа жалғар алтын көпір. Сол себепті, дамыған елдер кітапты, кітап оқуды интеллектуалдық байлық деп, ерекше мән беріп отыр. Батыстың, озық елдердің менталитетімізге сай келмейтін тосық үрдістерін үйренгені осындай игі, ізгі үрдістерін үйренсек қой. Ресей, Жапония, Қытай, Ұлыбритания секілді көп оқитын халыққа айналсақ қане?! Озық елдер кітапты төрге шығарып, өнер-білімі, ғылымы, экономикасы өрге басуда. Ал бізде ше? Билікке, биік мінберге көзқамандар емес, ел камын ойлайтын қамқор, елжанды азаматтар келсе дейміз. Ш.Мұртаза, Ә.Кекілбайұлы, М.Кемелұлы секілді байырғы халық қалаулылары, олардың ел, ұлтқа деген жанашырлығы қандай еді десенші. Қазіргі кезде «прайм-риз» деп дүрлігіп жүрміз. Көбінің көксегені депутаттық мандат, биік мінбер. Болсын. Жетсін дегеніне, бірақ та ел камын жер, ұлттың ұпайын түгендер мемлекетшіл тұлғаларды көре аламыз ба, сол қатардан?! Мәселе сонда...

Әтіргүл ТӘШІМ,
журналист
Нұр-Сұлтан

РУХАНИЯТҚА ШАБУЫЛ немесе көзқамандар туралы әпсана

I. ҒАЛЫМ мен ПАЙЫМ

Академик Р.Бердібай әдебиет сыншысы, фольклортанушы, түркітанушы сынды сан қырлы еңбектерімен соңында мол мұра, із қалдырған ғалым. Сонымен қатар тамаша публицист еді. Өзінің саналы ғұмырында 50-ден астам кітап, 1200-дей мақала жазған публицист.

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында өте ауыр ахуалды бастан өткізген қоғамның хал-күйі оның қаламынан тыс қалған жоқ. Елді жайлаған жұмыссыздық, әлеуметтік тұрмыстың төмендігі, өз ішімізден шыққан маргиналдардың «жерді сатамыз, қазақ ұлты емес, қазақстандық ұлтты қалыптастыру керек» деп орынсыз байбалам салуы оның азаматтық жігері мен намысын жани түскен еді. Осындай ұлттың еліне деген сүйіспеншілік сезімнен, терең толғаныстан туған «Теңдік сұрар күн туса», «Үш қатер», «Үш бірлік», «Көзқамандар» деген мақалаларының бірі де бірігейі осы «Көзқамандар кімдер» деген мақаласы. Ғалым «Манас» эпосындағы көзқамандар образдарын талдау арқылы көзқамандық түсінігін өз алдына жеке категория ретінде ғылыми-шығармашылық айналымға енгізді. Қазақ қоғамында соңғы күндері көрініс тапқан бір жайт көзқамандықтың көрінісін көз алдымызға келтіргендей. Әуелі, оқырманға көзқамандық ұғымын тәпсірлей кетсек. Ғалым-публицист былай дейді:

«Көзқамандар, ең алдымен, өз халқының тілін білмейтін, сондықтан оны жат санайтын, іңгалап дүниеге келгеннен ер жеткенге дейін басқа түсінік, пиғылда тәрбиеленген жандардан шығады. Оларға өз елінің асыл қасиеттерінің бір де бірі дарымаған, өзін асыраған, адам қатарына қосқан халқының тағдырына дұшпанның көзімен қарап дағдыланған. Тіпті жаратылысынан ақыл-есі бүтін болып туғанмен, мұндайлар өз елінің перзенті болар жарытпайды. Ана тілін білмегендіктен, халқының көңіліндегі мұңды, көкейкесті арманды көзқамандар сезбейді. Халық даналығы жаратқан небір әсем ән, құдіретті күй, аталар сөзі,

ғибрат, нақыл бұларға әсер етпейді. Эпостағы көзқамандар жырақ жерлерде өскендер болса, қазіргі заманда олардың «ізбасарлары» — өз елінде жүріп-ақ жатсауыр болып қалыптасқандар... («Ел боламыз десек», Елорда, 2000 ж.)

Адамзаттың саналы өмірінде ең үлкен қол жеткен табысы — білім. «Артық білім — кітапта» деп хакім Абай айтып кеткендей, өркениеттің тірегі білімде. Мұның сырын ертеден ұғынған ел билеушілер, патшалар ежелгі замандардан-ақ кітап оқу мәдениеті мен кітапхана ісін дамытуды жолға қойғаны белгілі. Оның жарқын мысалы әлемнің ең үлкен кітапханалары ретінде тарихта қалған — Александрия кітапханасы мен күллі түркі халқына ортақ құндылық — Отырар кітапханасы. Бұлардан тыс, адамзат дамуына, рухани жетіліп кемелденуіне қызмет етіп келе жатқан қаншама кітапханалар болды. Адам рухани дамып, кемелдікке ұмтылған сайын кітапқа сұраныс арта бермек. Ал, бұғаналды билік мінберінен кітапханаларды таратып, оның орнын онлайн оқумен алмастыру туралы сөз болып жатса, бұл да бір кер кеткен қоғамның көрініс демеске амалымыз жоқ. Нұр-Сұлтан қалалық мәслихатының депутаты Мирас Шекеновтың «Бүгінде кітапханалар анахронизмге айналып барады. Бюджеттен жалақыға, ғимараттарды ұстап тұруға және көптеген кітап сақтауға қомақты қаражат жұмсаудың қажеті

парағын парактап, керек тұсын түртіп алып оқудың жөні бөлек қой. Желідегі дүние — жел секілді. Өтпелі. Кітап — мәңгілік. Оның үстіне, кітапханада интернеттен таба алмайтын, авторлық құқығы қорғалған сирек кездесетін кітаптар бар. Ғасырды ғасырға жалғап сақталып келе жатқан ғажап құндылық, қазыналарымызды сақтау, күтіп-ұстаудың технологиясы жөніндегі әңгіме өз алдына бөлек тақырып.

Кітап. Менің ұғымымда кітап — ол адам баласының ең жақыны, сырласы. Кітап шерінді тарқатады, ойынды кеңейтеді. Кітап — уақыт пен кеңістіктің тынысына толы адамзат ойының жемісі. Адамзат кітапқа өзінің қасиетті сезімі мен жан жылуын сеніп тапсырған. Кітап біздің алға жылжыуымызда, адамгершіліктің биік шыңына көтерілуде өлшеусіз үлес қосып келеді. Жақсы кітап жан азығы деп бекер айтылмаған. Жан азығы ғана емес, меніңше кітап — ұстаз! Шығыс данышпаны Конфуцийдің: «кітап ең сабырлы ұстаз» деп жазуында бар. Марқұм, ақын-публицист Аманхан Әлім ағамыздың: «Кітап та адамды тәрбиелейді. Бірақ ол көпжылдық жеміс сияқты. Жемісін бірден бермейді. Алдымен жан-жүрегіне әсер етіп, сана-сезіміне ықпал етеді де, бірте-бірте ойына да, бойына да сіңіп, ақыры уақыт өте жемісін береді. Білімді әрі білікті азамат ретінде эволюциялық жолмен қалыптастырады» деген сөзі бар-

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР ЖАҢА ЖЫЛДЫ ҚАЛАЙ ҚАРСЫ АЛУДА?

Тышқан жылында пандемияның салдары елімізге оңай тимегені белгілі. Ал келе жатқан сиыр жылынан күтер үміт зор. Ақ мол болып, береке мен бірлікте, тыныштықта өтуін тілейді ел-жұрт. Жыл сайын Жаңа жылды жылдың бастауы деп ерекше қарсы алатын елімізде індетке байланысты көптеген өзгерістер де пайда болды.

25 желтоқсаннан бастап 2021 жылғы 5 қаңтарға дейін шектеу шаралары күшейтілді. Ведомствоаралық комиссияның шешімімен, аталған мерзім аралығында ойын-сауық, спорттық және басқа да бұқаралық іс-шараларды, оның ішінде жаңа жылдық ертеңгіліктер мен мерекелік корпоративтерді өткізуге тыйым салынды. Бірақ Ару Алматыға көрік берер жаңа жылдық безендірулер жасалып жатыр. Алматы қаласының бас санитары Жандарбек Бекшиннің айтуынша, әлеуметтік ахуалы нашар отбасыларға жаңа жыл сыйлықтары санитария талаптарын сақтай отырып, курьер арқылы таратылады. Қаланың бас санитарының сөзінше, жаңа жыл қарсаңында және жаңа жыл түні көп адам жиналатын мереке ұйымдастыруға болмайды. Даладағы шыршалар соңында да іс-шара өткізуге рұқсат жоқ. Сонымен қатар, жаңа жыл түні дәмхана, мейрамханаларда келетін адамдар залдағы орынның 50 пайызынан аспауы тиіс. Осы және өзге де карантинге қатысты талаптардың сақталуы тиісті орындар тарапынан тұрақты түрде бақылауда болмақ.

пазы және «100 үздік дарынды оқушы» атағының иегері Бактыгерей Нұрфуатқа берілді.

Осы тұста жаңа жылда өзге өңірлерге үлгі ретінде Петропавл қаласы ұстанатын дәстүрді айрықша атап өткеніміз жөн. Қаланың өзге аймақтардан басты ерекшелігі — жанажылдық безендіруге бір тиын шығын шығармайтыны.

Петропавл қаласы тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі баспасөз қызметінің мәліметінше, облыс орталығында жаңажылдық мерекелік іс-шараларды өткізуге үш негізгі алаң безендіріледі.

Олар: Тұңғыш Президент алаңы, орталық және Береке шағын ауданындағы алаңдар.

Халық көп жүретін көшелер де назардан тыс қалмайды. Жоспар бойынша 22 көше кишылысы тұрғындарға мерекелік көңіл күй сыйламақ.

Бұл жерлерге жарықдиодты аркалар, тақырыптық шағын сәулет нысандары және мұздан жасалған мүсіндер орнатылды.

Ал Қазақстан Конституциясы бойынша дағы ағаштар гирлянда — жалтырауық шамдармен безендірілді.

Жаңа жылдың басты нышаны — шыршала Петропавлда 17 желтоқсаннан бастап орнатылған. Былтырғы шыршаларды қолданылып, облыс орталығын мерекелік безендіруге бюджеттен бір тиын да қаржы жұмсалмаған. Ал мұз мүсіндер демеушілердің қаражатына жасалған. Мұндай үнемдеу үрдісі өзге қалаларға өнеге боларлық іс екен. Әсіресе, індет тығырыққа тіреп, дағдарыс дендеген дәл қазіргі шақта...

Өткен жылда өкіндірер жәйттер көп болса да, әр күнімізге, әр сәтімізге шүкіршілік айтуға тиіспіз... Алдымыздағы таңдарымыз арайлап ата берсін! Жаңа жылда әрбіріміздің отбасымызға амандық, саулық пен береке, бірлік тілейміз!

КЕЛ, ЖАҢА ЖЫЛ!

*Ақсүттеніп анау-қырат, мынау-бақ,
Жаңа жылда қар жауып тұр қылаулап.
Көк зеңгір де мерекеде көңілді,
Көлдің бетін көмкереді сыр аулап!*

*Ажарына таға алмайсың, тегі, мін,
Мамық қардай мен де бүгін ерідім.
Кел, Жаңа жыл, Зеңгі баба, жарылқан,
Құтқа толып, сүтке толып желінің!*

*Үшқындайды мың-сан ұлпа ақ қанат,
Кел, Жаңа жыл, жалған уыз баққа-бақ.
Жақсылықтың бәрін төрге шығаршы,
Жамандықтың жазасын бер тақтан ап!*

*Сұлудық пен сәуле тарап бар маңға,
Ән байқадым бетке түскен қардан да!
Кел, Жаңа жыл, ақ таңдармен арайлы,
Айлы түнмен сүйейтұғын арманға!*

*Кел, Жаңа жыл, сыйлап бойға, ойға әдеп,
Әрбір үйге көп кідірмей қойда кет!
Қарттың жасын,
қосып басын қос жастың,
Төріме шық, нан ауыз ти, тойға кеп!*

*Таңдар сайын жерге тимей табаным,
Барлық елдің күтем жылы хабарын!
Кел, Жаңа жыл, қабағыңды ашып кел,
Күлкісіндей ақ пейілді баланың,
Тур-түсіндей бейбіт, дархан даланың!
Кел, Жаңа жыл!..*

Нұрғали ИБРАЙЫМ.
педагог-ақын.
Шардара қаласы
22.12.2020-жыл

Меншік иесі:
«Қазақ үні» ЖШС
ҚАЗАҚҮНІ
Президент –
Қаныш ЖАРЫЛҚАСЫН

Бас редактор – Құлтөлеу МҰҚАШ
Бас редактордың бірінші орынбасары –
Зейнолла АБАЖАН
Qazaquni.kz ақпарат агенттігінің
Бас редакторы – Азамат ТАСҚАРАУЛЫ
Жауапты хатшы – Гүлмира САДЫҚ
Бөлім редакторлары:
Дастан ЕЛДЕС (орыс редакциясы)
Айнұр АХМЕТ (мәдениет)
Нұржан АСАН (көркемдеуші)

АЙМАҚТАҒЫ ТІЛШІЛЕР:
Астана тілшілер қосылы:
Азамат ТАСҚАРАУЛЫ
(8-702-931-89-86)
Жасұлан ИСА
(8-776-120-19-72)
Ақмола облысы:
Бақыт СМАҒҰЛ (8-701-626-77-66)
Арқалық қаласы:
Нұрсұлтан НҰРМАН
(8-702-688-84-87)
Алматы облысы:
Айтақын БҰЛҒАҚ (8-702-239-62-99)
Мәди ИСЛАМ (8-775-119-12-13)
Мырзағали НҰРСЕЙІТ (8-701-771-6496)
Қанат БІРЖАНСАП (8-775-323-0850)
Батыс Қазақстан облысы:
Қажымұқан ҒАБДОЛЛА
(8-701-111-61-05)
Жезқазған қаласы:
Жанат АСАНҚАЛИ
(8-702-384-12-00, 8-707-261-20-98)
Сәтбаев қаласы:
Абдолла ДАСТАН
(8-71063) 7-20-97, 8-777-302-46-79)
Қарағанды облысы:
Ахметқали ЖАЛЕНОВ (8-701-450-30-18)
Қостанай облысы:
Төлен РАМАЗАНҰЛЫ (8-701-174-06-70)
Семей қаласы:
Рахат АЛТАЙ
(8-775-998-15-39)
Түркістан облысы:
Әбдіғалпар АЙДАР
(8-702-475-75-66, 8-771-390-73-75)
Асылхан ӘЛІ (8-701-626-88-32)
Түркістан қаласы:
Әтіргүл ТӘШІМ (8-702-489-47-23)

Тарату бөлімі:
Астанада:
Жасұлан ИСА
(8-776-120-19-72)
Шымкентте:
Мүтән ИСМАЙЫЛ (8-701-692-1340),
Астанада «Алты Алаш» (87015728847)
дүңгіршіктерінде сатылады
Газет ҚР Мәдениет және ақпарат
министрлігінде 19. 12. 2012 жылы тіркелген.
Куәлік №13976-Г. (Алғашқы куәлік
№1270-Г, 01.08. 2000 жыл).

Автордың пікірі мен редакция көзқарасы сәйкес келе бермейтінін ескертеміз. Қолжазбалар өңделеді және қайтарылмайды. Жарнама мәтініне жарнама беруші жауап береді. Газеттен көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы шарт. Газетте «Қазақпараттың» материалдары пайдаланылды. Газет «Қазақ үні» компьютер орталығында беттелді

АЙЛЫҚ ТАРАЛЫМЫ – 60 400
ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380
Редакцияның мекен-жайы:
050006, Алматы қаласы, Қалқаман-3 ықшамауданы, С. Сейітов көшесі, 11 үй
Байланыс телефоны:
8 (727) 398-57-31
E-mail: qazaquni2000@gmail.com
www.qazaquni.kz
Кезекші редактор – Дастан ЕЛДЕС

ТОО «Қазақ үні»
БИН 000540006784
ИИК КZ50856000000385541
АГФ АО «БанкЦентрКредит»
г. Алматы, БИК КСВКЗКХ, Кбе 17
Газет «Алматы-Болашақ» баспаханасында басылды. Алматы қ., С. Мұқанов к., 223 б.
Көлемі: 6 баспа табақ

(А) – материалдың жариялану ақысы төленген

ҚАЗАҚТЫҢ МҰҢЫ МЕН ШЫНДЫҚТЫҢ ЖЫРЫ - «ҚАЗАҚҮНІ» ГАЗЕТІНЕ ЖАЗЫЛЫҢЫЗДАР!

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380
«Қазпошта» арқылы жазылу бағасы:

1 ай	қала	379,24	3 ай	қала	1137,72	6 ай	қала	2275,44	12 ай	қала	4550,88
1 ай	ауыл/аудан	397,86	3 ай	ауыл/аудан	1193,58	6 ай	ауыл/аудан	2387,16	12 ай	ауыл/аудан	4774,32